

IMPACTUL MIȘCĂRII ANTI-RĂZBOI DIN VIETNAM ASUPRA POLITICII EXTERNE A STATELOR UNITE ȘI A GERMANIEI DE VEST

Iris Braica,
Relații Internaționale și Studii Europene,
promoția 2022-2025,
iris.braica03@e-uvt.ro

ABSTRACT:

Această lucrare de licență își propune să justifice contribuția mișcării anti-război în contestarea Războiului din Vietnam. Mai mult decât atât, demonstrează că democrația participativă și protestele pașnice au un anumit efect, cu ajutorul mass-media, de a schimba politicile interne și externe ale statului. Aceste mișcări fac parte dintr-o rețea transnațională, care a putut da o astfel de amploare protestelor anti-război. Altfel, la baza acestor mișcări, au fost niște transformări culturale și ideologice printre tinerii studenți care au fost actorii principali ai protestelor.

Contracultura din Statele Unite ale Americii din perioada anilor 1960-1970 a fost esențială pentru mobilizarea societății civile. Prin intermediul acestei rețele transnaționale, a fost posibilă preluarea formei de disidență culturală și în alte țări precum în Germania de Vest. Lucrea de licență are la bază Războiul din Vietnam. Metodologia acestei lucrări de licență are în vedere studiul de caz și analiza comparativă a două proteste din anii 1968, respectiv 1969. Ambele proteste au la bază dorința de schimbare, critică imperialismul Statelor Unite și protestează împotriva ordinii sociale și a guvernului țării din care fac parte.

Cuvinte cheie: războiul din Vietnam, proteste, contracultură, mișcarea hippie, Statele Unite ale Americii, Germania de Vest.

INTRODUCERE

Contextul în care această temă este încadrată reprezintă perioada anilor 1960 în Statele Unite ale Americii (SUA) și Germania de Vest, când geopolitica acestei vremi a fost definită și marcată de către conflicte ideologice, crize nucleare, mișcări de decolonizare la nivel global și mai ales de Războiul Rece. Un alt eveniment important de natură geopolitică în această perioadă a fost Războiul din Vietnam. Această conflagrație este un simbol reprezentativ al decadei anilor 60', fiind un moment de cotitură și un catalizator pentru proteste sociale în mai multe țări de pe glob care fac parte din Prima, A Doua și A Treia Lume¹. În ciuda separării geopolitice, conexiunile internaționale și transnaționale influențau perspectivele

către o turnură globală.² Protestele anti-război ale studenților s-au transformat în mișcări de eliberare națională și de construirea a națiunii, dând dovadă de solidaritate transnațională și mobilizare studențească și intelectuală împotriva violențelor comise în Vietnam de către Statele Unite ale Americii.

Această lucrare de licență își propune să pună în lumină puterea mobilizatoare a protestelor studenților atât din SUA, cât și din Germania de Vest pentru dorința de schimbare a deciziilor administrației americane la nivel de politică externă, respectiv retragerea trupelor militare din Vietnam. Mișcarea de anti-război a fost caracterizată de o intensă polarizare socială, care a contribuit la schimbarea percepției cetățenilor asupra guvernului și despre legitimitatea intervenției externe în statul comunist Vietnam. Acest amalgam de mișcări naționale este văzut drept o mișcare revoluționară globală sau o revoluție a

¹ Martin Klimke și Mary Nolan, „Introducere”, în *The Routledge Handbook of the Global Sixties: Between Protest and Nation-Building*, editori Chen Jian, Martin Klimke, Masha Kirasirova, Mary Nolan, Marilyn Young și Joanna Waley-Cohen (Abingdon, Oxon: Routledge, 2018), p. 1.

² *Ibidem*, p. 3

ordinii globale. La baza acestora, se află mai multe schimbări la nivel local manifestându-se printr-o rețea transnațională, care au o altă perspectivă în privința geopoliticii vremii, a ideologiei, a culturii și economiei. Mai exact, exista o imensă insatisfacție politică, socio-economică și culturală a status quo-ului și o provocare asupra ordinii internaționale³. Odată cu aceste mișcări, și-a făcut apariția contracultura printre cetățenii din ambele state ca reacție împotriva războiului din Vietnam. Contracultura reprezintă o opoziție a unei culturi dominante într-o societate care implică diferite seturi de valori, norme, comportamente și chiar diferite stiluri de viață. Ca și exemplu de contracultură în SUA, și-a făcut debutul mișcarea hippie⁴ la mijlocul anilor 60', mai exact în anul 1965, promovând valori precum pacea, non-violența, libertatea sexuală, nonconformismul și solidaritatea. Un exemplu de contracultură în Republica Federală Germană (RFG) sau Germania de Vest au fost de asemenea protestele împotriva războiului din Vietnam și a imperialismului de care erau acuzați americanii, proteste contra unui guvern autoritarist și pentru lipsa locurilor pentru studenții eligibili în mediul academic.

Prin urmare, pentru acestă lucrare de licență se lansează următoarea întrebare de cercetare: Au avut protestele tinerilor studenți din Statele Unite ale Americii și Germania de Vest o contribuție la contestarea intervenției în Războiul din Vietnam?

Ipoteza sau răspunsul la întrebarea de cercetare, care va fi justificată prin conținutul celor trei capitole, cât și prin metodologia lucrării de licență, afirmă faptul că mișcările anti-război ale studenților au avut o contribuție la contestarea intervenției militare în Vietnam. Războiul din Vietnam a declanșat o mișcare de război transnațională care a influențat politica externă SUA față de război. Această lucrare de licență aduce un element de originalitate prin faptul că folosește teoria transnațională, care are ca fundament conceptual Școala Engleză a Relațiilor Internaționale. Printre cei mai cunoscuți autori ai realismului se află Hedley Bull. Școala Engleză a Relațiilor Internaționale este cunoscută și sub denumirea de raționalism, care s-a conturat de-a lungul timpului ca o linie de reflecție și cercetare în relațiile internaționale în academiile britanice în perioada

anilor 60' până în prezent.⁵ Cu ajutorul metodologiei lucrării, respectiv analiza comparativă a prostelor din ambele state și studiul de caz asupra setului de idei și concluzii vehiculate în timpul protestelor și mai presus cadrul conceptual al acestei licențe reprezentat de către Școala Engleză a Relațiilor Internaționale va demonstra și susține ipoteza menționată anterior. Vorbind despre cadrul conceptual și anume Școala Engleză a a Relațiilor Internaționale, acesta susține conceptul de societate internațională⁶, bazată pe norme, reguli și instituții comune, unde statele nu au doar posibilitatea de a coexista. Această societate are ca valori fundamentale suveranitatea, neintervenția și respectul reciproc. Mai presus, această lucrare de licență se va concentra de-a lungul cadrului teoretic pe conceptul de societate mondială, care este o extensie a ideii de societate internațională. Societatea mondială constituie o formă de organizare internațională normativă unde indivizii sau organizațiile non-guvernamentale (ONG) sunt recunoscuți ca și actori centrali. În acest caz, statul nu reprezintă un actor principal. Societatea mondială este privită în general din perspectiva hărților lumii care cuprind granițele statelor și studiile istorice concentrate asupra relațiilor interguvernamentale.⁷ Studiul societății mondiale nu este limitat doar la relațiile interstatale sau ale autorităților statale, existând și altele care au același grad de importanță precum relațiile religioase, lingvistice, științifice, comerciale și multe altele.⁸ Diferența dintre societatea internațională și societatea mondială se datorează conform abordării largi a conceptului societății mondiale, care nu este concentrată doar pe ordinea între state, având orientare mai cosmopolită, unde pune în valoare drepturile omului, justiția globală și solidaritatea transnațională.

Pentru a înțelege mai bine conceptul de societate mondială și realitatea sa, este necesar să avem o privire de ansamblu asupra acesteia, să știm ce fel de influențe universale o determină să fie într-un fel, la fel și cunoașterea comportamentelor părților din care este alcătuită.⁹ Așadar, când ne gândim la societatea mondială, ne gândim inclusiv la modele și la ce sunt acestea. Un model reprezintă o simplificare a realității, care pune în lumină anumite caracteristici pentru

³ *Ibidem*, p. 4

⁴ Această formă de contracultură a avut ca origini transcendetatlistmul american exprimat de către autori precum Ralph Waldo Emerson și Henry David Thoreau, existențialismul european prin scrierile autorilor Jean-Paul Sartre și Albert Camus și influențe ale filosofiei orientale în special budismul și hinduismul, conturând un orizont ideologic neuniform, dar coeziv prin opoziția față de modernitatea industrială.

⁵ Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu (coord.), *Manual de relații internaționale*, Iași, Editura Polirom, 2006, p.106.

⁶ Conceptul de societate internațională are în vedere o societate de state suverane care au în comun un set de reguli, norme și instituții pentru a reglementa relațiile dintre ele.

⁷ John W. Burton, *World Society*, Cambridge, Cambridge University Press, 1972, p.19.

⁸ *Ibidem*, p.19.

⁹ *Ibidem*, p.23.

observator și oferă o ipoteză care poate fi testată într-un mod empiric.¹⁰ Un model care exprimă eficient comportamentul diverselor niveluri, are o mai bună reprezentare a realității. Dar, totodată, este important de menționat faptul că realitatea actorilor de pe scena societății mondiale este reprezentată de propriile imagini și modele, conturând mai multe realități și reacții diferite la același mediu.¹¹ Pe lângă aceste modele, în literatura de specialitate a cadrului teroretic este prezentată și analogia, care uneori este confundată cu modelele, dar între cele două există o distincție clară. Analogia reprezintă un mijloc util pentru a înțelege unele caracteristici ale realității, dar nu alcătuiește o reprezentare concretă a acesteia deoarece este nevoie să fie demonstrată.¹²

Un model care ne ajută să înțelegem societatea mondială este modelul mingii de biliard sau modelul stat-centrist. Acesta are în vedere lumea care este compusă din mai multe state de diferite mărimi și puteri, care își urmărește fiecare propriile interese naționale.¹³ Toate statele sunt reprezentate de către un guvern și ele sunt văzute ca o entitate suverană și independentă, unde punctele de contact reprezintă și cele mai importante interacțiuni, adică interacțiunile între guverne.¹⁴ Echilibrul fiecărui stat în parte este legat de propria jurisdicție, astfel încât celelalte state nu interferează sub nicio formă. Modelul ia forma unor mingi de biliard fiindcă interacțiunea dintre state este similară cu jocul de biliard, în sensul că doar exteriorul dur al bilelor se atinge, iar cele mai grele sau rapide bile le împing pe celelalte din drum.¹⁵ Acest exemplu are ca scop înțelegerea interacțiunilor dintre state în contextul aplicării modelului. Unele caracteristici ale acestui model le putem găsi și în contemporaneitate. Mai mult decât atât, modelul subliniază faptul că starea internă a unui stat poate afecta relația cu un alt stat. Schimbările care se întâmplă la nivel național pot impacta relațiile cu alte state la un anumit nivel. În cazul acesta, contactele diplomatice dintre guverne devin indispensabile. Mai putem spune că modelul mingii de biliard poate distra atenția de la alte relații importante, unde sunt puse sub semnul întrebării importanța serviciilor

diplomatice și a guvernelor în această schemă, dar și asupra modului de funcționare a guvernelor.

De-a lungul timpului, au existat modificări ale acestui model, mai ales după Cel De-al Doilea Război Mondial, care în momentul de față nu îl mai face la fel de realizabil. Câteva caracteristici sunt creșterea interdependenței și a comunicării. Comunicarea a devenit mai rapidă și mai frecventă între diferite puncte geografice și schimburile au fost promovate pentru persoane cu interese și obiective comune și care se află în competiție.¹⁶ Așadar, populațiile din diferite colțuri ale lumii sunt mai conștiente de posibilitățile reale de dezvoltare și emancipare. Totodată, granițele își pierd treptat din semnificația tradițională odată cu dezvoltarea rapidă a tehnologiei. Mai putem preciza o schimbare în valori, prioritar devenind egalitatea, libertatea și dreptatea socială.¹⁷ O problemă socială a modelului devine inegalitatea rasială și discriminarea, generând conflicte nu doar la nivel național, ci în tot continentul. Lipsa de oportunități și dorința de participare egală reprezintă câteva cauze. Tot acest model prezintă rolul din ce în ce mai important al organizațiilor internaționale în gestionarea problemelor statelor.¹⁸ Tot aici, companiile internaționale funcționează uneori asemenea agențiilor administrative ale unei guvernări globale, iar relațiile internaționale devin mai descentralizate. Schimburile internaționale se realizează mai des și mai mult între oameni și organizații, mai puțin între guverne. Într-un final, unele schimbări au fost realizate cu ajutorul circulației libere a informațiilor sau a cunoașterii, drept rezultat apar și fenomene precum protestele studențești și conflictele rasiale în mai multe state.¹⁹ Acest model al societății mondiale, mai exact cel al mingii de biliard prezentat anterior, a fost predominant între secolul al XIX-lea până la mijlocul secolului XX, chiar și la începutul Războiului Rece.

Un alt model potrivit realității societății mondiale de care vom mai vorbi este cel al pânzei de paianjen sau modelul transnațional. Pentru a înțelege structura și funcționarea societății globale este nevoie de o hartă care să vizualizeze fluxurile, tranzacțiile și interacțiunile dintre indivizi și grupuri. Acest model este predominant centrat

¹⁰ *Ibidem*, p.27.

¹¹ *Ibidem*, p.27.

¹² În acest citat, John W.Burton explică funcționarea utilizării analogiei în decursul înțelegerii unei posibile realități ale modelelor, în cazul nostru fiind modelul stat-centrist. Un exemplu dat în literatura de specialitate al analogiei face referire la comportamentul indivizilor, care inevitabil influențează comportamentul statului. Aceasta fiind defapt o interpretare a realității și trebuie demonstrată.

¹³ *Ibidem*, p.28.

¹⁴ *Ibidem*, p.28.

¹⁵ *Ibidem*, p.28.

¹⁶ *Ibidem*, p.30.

¹⁷ Acest citat dorește să pună în lumină transformarea valorilor societății mondiale și cum acestea devin un factor determinant pentru societatea mondială și politicile sale.

¹⁸ Se menționează faptul că vor exista din ce în ce mai multe schimbări, menționând și posibile direcții ale viitorului. Alianțele politice vor deveni mai slabe și mai puțin relevante, iar politicile în favoarea independenței vor câștiga mai mult teren.

¹⁹ John W. Burton, *World Society*, Cambridge, Cambridge University Press, 1972, p.32.

pe comportamente și tranzacții, nu pe granițele teritoriale. Granițele din acest punct de vedere devin irelevante în explicarea comportamentului uman global. Se focuzează pe construirea unei hărți a relațiilor umane și a legăturii dintre indivizi, culturi sau organizații. Putem prelua chiar din denumirea modelului asemanarea hărții cu o pânză de paianjen, care vine din numărul mare de legături încrucișate, mergând dincolo de granițele statale. Harta ilustrează interdependențele globale prin fluxuri de pasageri, comunicații, mișcări academice, turism sau migrații, generând o rețea transnațională complexă și vastă de conexiuni pe tot globul. Această rețea ne comunică faptul că statul nu mai este unitatea fundamentală a analizei, iar atenția se focalizează mai mult asupra legăturilor umane și transnaționale, comunicarea fiind un mijlocul esențial de conectare. Prin această viziune, conflictele internaționale sunt produse de către tensiuni la nivel intern, prin incapacitatea statelor de a se adapta la schimbări din mediul extern și lupta lor de a-și menține instituțiile.²⁰

Prin analiza ambelor modele a societății mondiale, observăm următoarele diferențe între cele două, mai exact modelul mingii de biliard sau modelul stat-centrist pune accent pe suveranitatea statelor, principiul non-intervenției în mediul intern al altui stat, securitatea colectivă și putere relativă. Mai mult, comportamentul intern al statelor nu este la fel de relevant în analiza internațională. În schimb, modelul transnațional sau cel al pânzei de paianjen se concentrează pe legăturile transnaționale, interumane, promovând politici de cooperare, integrare și participare extinsă la procesele decizionale, unde rolul puterii este secundar, iar comunicarea datelor și conexiunile sunt primare. Aici, schimbarea internă într-un stat poate avea efecte majore asupra relațiilor internaționale. De asemenea, permite înțelegerea fenomenelor care nu pot fi explicate doar prin logica statelor cum ar fi migrația, terorismul, mișcările de protest, schimbările climatice sau economia globală. Elementele importante preluate din cadrul conceptual și argumentate de Hedley Bull, teoreticianul esențial al acestui cadru, sunt următoarele: păstrarea independenței statelor, adică a suveranității externe, absența războiului, limitarea violenței, respectarea promisiunilor și respectarea suveranității interne prin neamestecul în afacerile interne ale unui stat și reprezentarea internațională unică.²¹ Aceste principii alcătuiesc interesul comun minim pe

care statele îl pot practica pentru a vorbi de o societate internațională.²² Pentru a concretiza acest lucru au apărut instituțiile internaționale, care promovează balanța de putere, dreptul internațional, diplomația, organizațiile internaționale și drepturile omului.

Tema acestei lucrări de licență se axează în jurul mișcărilor de contestație a războiului din Vietnam, care fac parte din rețeaua transnațională descrisă de modelul pânzei de paianjen. Conform acestui fapt, modelul potrivit care descrie societatea mondială în cazul nostru este modelul pânzei de paianjen sau modelul transnațional. Conform caracteristicilor modelului, mișcările de anti-război se încadrează la fix privind modul în care acestea s-au format și consolidat, iar acest lucru ne oferă o bază solidă a cadrului conceptual. Pe lângă baza oferită de cadru, pentru a argumenta ipoteza și a justifica răspunsul lucrării, intervine metodologia folosită pe parcursului lucrării de licență. Metodologia acestei lucrări cuprinde analiza comparativă a două proteste anti-război pentru Războiul din Vietnam din ambele țări, respectiv SUA și Germania de Vest. De asemenea, se va face un studiu de caz pentru aceleași proteste alese. În cazul Statelor Unite ale Americii, vom analiza protestul din data de 15 octombrie 1969 chiar în capitala SUA, Washington DC, organizat de Comitetul Național de Mobilizare pentru Încheierea Războiului din Vietnam denumit și Mobe. Pentru Germania de Vest, vom vorbi despre evenimentul care a avut loc în data de 11 aprilie 1968 și anume moartea activității politic german, Rudi Dutschke, în timpul protestelor împotriva editorului german Axel Springer.

Analiza comparativă și studiul de caz au rolul de a găsi elementele comune de care dau dovadă aceste două proteste, cât și diferențele dintre ele. Se va urmări contextul istoric și cauzele protestelor, ce fel de factori declanșatori le-au provocat sau ce fel de condiții sociale, politice, economice au existat. Se vor analiza cerințele protestatarilor, cât și sloganele folosite. Mai mult decât atât, vom afla cine au fost actorii implicați, dacă au fost societatea civilă, partide politice, syndicate etc. Vom identifica metodele de protest sau cum au fost acestea organizate, de exemplu vom avea în vedere dacă au fost proteste pașnice sau violente. Ce fel de forme au avut, dacă au fost planificate sau spontane, va fi pus sub semnul întrebării. Se va descrie felul în care au reacționat autoritățile, mai exact statul și forțele de ordine. Dacă au existat victime, de pildă morți, răniți sau dacă au avut loc arestări. Se vor lua în calcul, de asemenea, încercările de reprimare a protestelor, dacă

²⁰ *Ibidem*, p.45.

²¹ Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu (coord.), *Manual de relații internaționale*, Iași, Editura Polirom, 2006, p.110.

²² *Ibidem*, p.111.

au existat negocieri sau dacă protestul a fost lăsat pur și simplu să se desfășoare fără vreo urmă de intervenție. Se va pune problema îndeplinirii scopurilor protestului și despre posibilele schimbări produse la nivel politic, legislativ sau social, cu efect imediat sau pe termen lung. În plus, va fi expusă opinia publică față de proteste și cum au fost acestea percepute de către conștiința publică și colectivă. Și nu în ultimul rând, cât au durat protestele, câți oameni au participat sau dacă au avut loc într-un oraș sau s-au răspândit în mai multe zone. Dacă a existat sprijin din partea presei sau altor organizații locale sau internaționale. O întrebare pertinentă la care va răspunde analiza compartivă sau studiul de caz va fi în legătură cu reflecția societății mondiale odată cu desfășurarea protestelor. Cadrul conceptual a oferit până acum informațiile importante pentru a înțelege fundamentul societății transnaționale și a rețelei de unde statele în care s-au desfășurat protestele anti-război. În cazul nostru, cum afirmă și Școala engleză a Relațiilor Internaționale, este că individul este actorul principal din punct de vedere moral, iar statele ultimele din punct de vedere normativ.²³

Pentru o mai bună înțelegere a mișcărilor anti-război, este esențial să descriem dinamica dintre războiul propriu-zis, Războiul din Vietnam, și mișcările de contestație al acestuia. Fără să facem acest lucru, nu am putea ști durata acestor proteste și ce anume a pornit acest lanț de mișcări, mai exact cum s-a dezvoltat această rețea transnațională odată cu scopul contestării războiului. Opoziția față de război a început concomitent cu intensificarea violenței în Vietnam și creșterea numărului de trupe militare americane în statul respectiv. Mass-media a fost un factor important în procesul de declanșare a protestelor, în special dovezile care arătau crimele violente din Vietnam, mai exact fotografiile și transmisiile TV. De aici, putem observa că protestele au început printre studenți, apoi s-a alăturat și restul societății civile împreună cu artiști, politicieni, lideri religioși, muncitori și veterani de război. Aceste proteste au luat multe forme, precum marșuri sau proteste culturale, unde parte din disidență au fost și numeroși artiști din domeniul muzicii, printre care au fost și Bob Dylan, John Lennon, Jimi Hendrix și Eartha Kitt.

În faza incipientă a protestelor, acestea au fost pașnice, axate mai mult pe demonstrații simbolice și opoziția față de serviciul militar obligatoriu. Au avut loc la Washington DC, capitala Statelor Unite ale Americii, dar și în campusurile universităților, precum Universitatea Berkley

din California și Universitatea din Michigan. Pe parcursul timpului, opinia publică asupra războiului din Vietnam a început să se schimbe prin apariția unor semne de îndoială și scăderea sprijinului popular. Odată cu Ofensiva Tet din ianuarie 1968, tot mai mulți cetățeni americani încep să-și piardă încrederea în guvernul care se afla la conducere. Protestele iau amploare, iar mișcările anti-război devin un subiect principal în cursul dezbaterilor pentru alegerile prezidențiale din același an. Așadar, percepția publică asupra conflagrației devine din ce în ce mai negativă, războiul fiind considerat costisitor, imoral și inutil.

După mai multe întâmplări și descoperiri despre război, mai ales după masacrul de la My Lai în anul 1968 în luna martie, sprijinul public se întoarce cu totul împotriva intervenției în Vietnam. Mai mult decât atât, inclusiv în rândul veteranilor de război se regăsesc nemulțumiri. Societatea americană devine obosită și polarizată de pe urma acestui război. Percepția publicului în cazul acesta se referă la război ca fiind o greșală, soluție fiind retragerea trupelor din Vietnam cu mai mult timp în urmă. La finalul războiului, societatea americană a intrat într-un proces de reevaluare politică și morală a acestui conflict, care a marcat conștiința colectivă americană și inclusiv perspectivele asupra politicii externe a SUA. După retragerea forțelor americane și căderea Saigonului în anul 1975, societatea americană s-a confruntat cu un sentiment acut de eșec și inutilitate. Contrar discursului pozitiv de la începutul anilor 1960, când intervenția în Vietnamul comunist era justificată prin apărarea libertății și democrației, crimele și abuzurile comise de forțele militare americane și rezultatul final al intervenției au dovedit defapt ineficiența politicii externe a SUA în Asia de Sud-Est.

Prin proteste, demonstrații pașnice, expresii artistice sau disidență culturală și acte de rezistență, cum este refuzul înrolării în armată, mișcarea anti-război a reușit să pună presiune asupra opiniei publice și să o fragmenteze în privința intervenției militare în Vietnam. Toți participanții protestelor au contestat narativa oficială conform căreia Statele Unite ale Americii luptau pentru democrație în Asia de Sud-Est. Cu cât mișcarea a luat amploare, a reușit să influențeze mass-media și să dezvăluie imaginile brutale ale războiului și crimele care au luat loc în Vietnam. Astfel, publicul american a început să se îndoiască de scopul, legitimitatea și moralitatea războiului ce avea loc. Mișcarea anti-război nu a fost doar o formă de contestație și un fenomen în masă, dar și un instrument de influență politică, încercând să pună cât mai multă presiune

²³ *Ibidem*, p.109.

pe guvern pentru a schimba strategia militară în spațiul extern.

CAPITOLUL 1. RĂZBOIUL DIN VIETNAM ȘI MIȘCAREA COUNTER- CULTURE

Evenimentul esențial care dă contur acestei teme de licență este Războiul din Vietnam. Acesta a avut loc între 1 noiembrie 1955 și 30 aprilie 1975, încheindu-se de facto odată cu căderea Saigonului, capitala Vietnamului de Sud pe vremea aceea. Vietnamul în perioada respectivă era despărțit în două părți, Vietnamul de Nord și Vietnamul de Sud. Printre cauzele conflictului au fost colonialismul francez, lupta pentru independență și Acordurile de la Geneva din anul 1954. Vietnamul a făcut parte din coloniile franceze după jumătatea secolului al XIX-lea. Ho Chi Minh²⁴ a condus mișcarea naționalistă Viet Minh²⁵ și a luptat pentru independență împotriva francezilor. Această luptă a condus la Războiul din Indochina, între Franța și Viet Minh, în perioada anilor 1946-1954. După victoria Viet Minh, Franța a fost nevoită să ajungă la negocieri. La Conferința de la Geneva din anul 1954, s-a hotărât că Vietnamul va fi divizat în două: Vietnamul de Nord adică Republica Democrată Vietnam cu regim comunist și Vietnamul de Sud sau Republica Vietnam cu regim anti-comunist, pro-occidental. Vietnamul de Nord era condus de Ho Chi Minh și susținut de Uniunea Sovietică și China, iar Vietnamul de Sud era condus de Nguyen Van Thieu și susținut de SUA. Conflictul ideologic dintre cele două părți separate a creat un război proxy între blocul capitalist și cel comunist.

Când vorbim despre Războiul din Vietnam, este important să menționăm cum a început acesta și care au fost etapele urmate. Faza inițială a războiului surprinde tensiunile interne ale Vietnamului de Sud, definite de corupție, un regim dictatorial și o populație neîndreptățită. Mai mult, gruparea politică și militară Viet Cong, denumită oficial Frontul Național pentru Eliberarea Vietnamului de Sud, începe acțiuni împotriva Republicii Vietnam. Această grupare era plasată în Vietnamul de Sud și Cambodgia și lupta împotriva guvernului Republicii Vietnamului și aliatului său Statele Unite ale Americii, în Războiul

din Vietnam între anii 1959-1975.²⁶ Viet Cong-ul a luptat pe două fronturi, respectiv conflictul armat și conflictul politic purtat pentru oamenii afectați din partea rurală a Vietnamului de Sud.²⁷ Ca și aliat, Statele Unite ale Americii au trimis trupe militare drept ajutor. Pe parcursul conflictului armat s-au folosit tactici de război de gherilă²⁸ și de terorism din partea Viet Cong-ului cu cât intervenția SUA a crescut în intensitate. Misiunea Viet Cong-ului și a guvernului Vietnamului de Nord a fost reunirea Vietnamului de Nord cu cel de Sud, de sub conducerea lui Nguyen Van Thieu. Mai mult decât atât, ambele părți să fie conduse sub regim comunist. Vietnamul de Sud, având un regim anti-comunist, împreună SUA au colaborat cu Viet Cong-ul și Armata Populară din Vietnam, armata Vietnamului de Nord având obiectivul de a opri comunismul de la extindere. Un lucru foarte important de menționat este teoria domino, care atestă faptul că pierderea unei singure țări din spațiul Asiei de Sud-Est poate provoca un lanț de supunere în fața regimului comunist în țările rămase.

Escaladarea conflictului începe în anul 1963, odată cu lupta de la Ap Bac unde Viet Cong-ul a ieșit câștigător. Ambele armate ale Vietnamului de Sud și SUA au fost înfrânte, lăsând în urma lor peste o sută de răniți și 5 elicoptere americane doborâte de către nord vietnamezi.²⁹ În anul 1964, incidentul din Golful Tonkin surprinde două nave maritime americane atacate de către armata Vietnamului de Nord, iar administrația președintelui american Lyndon B. Johnson aprobă creșterea intervenției militare în Vietnam. SUA fiind cel mai apropiat aliat al Vietnamului de Sud, a finanțat o parte majoritară a acțiunilor militare deprinsă de țara din Asia de Sud-Est prin ajutor economic și militar.³⁰ În tot acest timp, amenințarea Viet Cong-ului în Vietnamul de Sud a determinat guvernul din Sud să adopte politici represive împotriva organizației militare și împotriva oricărei persoane care era posibil să se asocieze cu ea. O acțiune militară importantă

²⁶ Bryan Gervais, „Case Study: Viet Cong:1954-1976”, în *Casebook on Insurgency and Revolutionary Warfare, Volume II: 1962-2009*, U.S. Army Special Operations Command, 2012, p.459.

²⁷ *Ibidem*, p.459.

²⁸ Războiul de gherilă este un stil neconvențional de luptă care are ca și caracteristici utilizarea mobilității pentru a lupta contra unei armate mai mari folosind ambuscade, respectiv atacuri-surpriză asupra ținutelor vulnerabile.

²⁹ Vietnam War 50th Anniversary, Battle of Ap Bac, [online], disponibil la: https://www.vietnamwar50th.com/1945-1964_the_road_to_war/Battle-Of-Ap-Bac/, accesat: 5 iulie 2025.

³⁰ Bryan Gervais, „Case Study: Viet Cong:1954-1976”, în *Casebook on Insurgency and Revolutionary Warfare, Volume II: 1962-2009*, U.S. Army Special Operations Command, 2012, p.464.

²⁴ Ho Chi Minh a fost președintele Vietnamului de Nord în perioada anilor 1945-1969.

²⁵ Mișcarea Viet Minh a reprezentat o mișcare de independență națională condusă de Partidul Comunist Indochinez, transformat ulterior în Partidul Comunist din Vietnam condus de Ho Chi Minh.

care a luat loc în Războiul din Vietnam a fost Operațiunea Rolling Thunder. Obiectivele acestei operațiuni a fost slăbirea capacității militare a Vietnamului de Nord, slăbirea și descurajarea regimului comunist și consolidarea moralului guvernului sud-vietnamez, respectiv menținerea stabilității acestuia. Prin reducerea puterii armate a Vietnamului de Nord, automat se slăbea și sprijinul acordat organizației Viet Cong în Vietnamul de Sud. Operațiunea a fost inițiată în data de 24 februarie 1965 și a durat până în luna octombrie 1968, fiind o campanie de bombardament care a fost des întreruptă. Actorii implicați în operațiune au fost trupele militare americane, mai exact Forțele Aeriene și Marina SUA. Operațiunea Rolling Thunder a bombardat obiective militare și logistice ale Vietnamului de Nord, dar cu precauție pentru a nu intervenii țările susținătoare ale Vietnamului comunist, adică Uniunea Sovietică și China. Bombardamentele erau orientate atât spre impactul rapid pe câmpul de luptă, cât și din punct de vedere politic în reacția guvernului de la Hanoi, capitala Vietnamului de Nord. Operațiunea nu a fost eficientă din prima încercare, în sensul că nu a reușit să slăbească puterile inamicului din primele săptămâni. Forța primară a acestei operațiuni a fost puterea aeriană. De-a lungul acesteia, au existat numeroase victime colaterale, în special civili. Odată cu estimarea victimelor prin intermediul mass-media, cetățenii americani au început încet să își schimbe părerea despre Războiul din Vietnam, factor declanșator pentru protestele anti-război în rândul studenților și întreaga mișcare ce avea să fie consolidată.

Ne putem uita la Războiul din Vietnam și din prisma tipului de război, acesta exemplificând acte de conflict cvasicivil³¹ și tactici de gherilă. SUA, prin oportunitatea de a ajuta și apăra Vietnamul de Sud, a considerat acest război ca fiind un test suprem al capacității sale de a îngrădi comunismul.³² De asemenea, un aspect esențial pentru a înțelege mai bine cum s-a desfășurat conflictul din Vietnam este să delimităm perioadele de conducere a administrației Statelor Unite ale Americii. Acest lucru ne ajută să înțelegem măsurile luate la nivel de politică externă și viziunile politice atribuite războiului de către diferiți președinți și oameni politici aflați la conducerea SUA în diferite perioade ale vremii. În

perioada anilor 1953-1961, la conducerea Statelor Unite ale Americii se afla Dwight D. Eisenhower, care a oferit sprijin militar și economic guvernului sud-vietnamez după divizarea Vietnamului. Președintele Eisenhower a oficializat doctrina „domino” care arată faptul că posibilitatea pierderii Vietnamului de partea comunismului poate provoca o reacție în lanț în toată Asia de Sud-Est, inclusiv în India, Orientul Mijlociu și ar periclita chiar securitatea Europei și Japoniei. Politica externă în perioada administrației Eisenhower a propagat ideea extinderii responsabilității morale, tratând toate continentele și țările cu egal respect și onoare.³³ Prin sprijinul militar acordat, SUA a încercat să alcătuiască o armată similară cu cea proprie în Vietnamul de Sud, aceasta fiind pregătită pentru războiul convențional, nu pentru tactici de gherilă. Eisenhower a pledat pentru implicarea americană în război, justificând alegerea prin faptul că interesele naționale ale SUA iau în considerare bunăstarea și capacitatea Vietnamului de a face față conflictului.

Președintele care a urmat după Dwight D. Eisenhower a fost John F. Kennedy (JFK). Perioada sa la conducerea SUA a fost în perioada anilor 1961 și 1963. Administrația Kennedy a luat în calcul perspectiva unui război de gherilă, a conflictului cvasicivil asupra războiului din Vietnam. Perspectiva aceasta a fost influențată și de posibilitatea unui impas nuclear între China și Uniunea Sovietică, care făcea războiul să nu fie de tip convențional. Obiectivul urmărit de Kennedy a fost să facă din Vietnamul de Sud o națiune în toată regula, din punct de vedere politic, social, economic și militar.³⁴ Astfel, construirea unei națiuni ar fi făcut din Vietnamul de Sud o țară autonomă și capabilă să învingă tacticile de gherilă de una singură, fără a mai implica ajutorul trupelor americane. Acest fapt a condus la crearea conceptului de nation-building, care vom constata că nu a fost realist într-un context de război de gherilă.

Statul Laos din Asia de Sud-Est a fost foarte important în parcursul acestui război. Pentru că statul Laos era neutru, nord-vietnamezii au profitat de acest fapt pentru a se infiltra în el. Teritoriul Hanoiului și al Cambodgiei era declarat neutru în urma Acordurilor de la Geneva din anul 1964. Indiferent de rezultatul acordurilor, Laos a devenit un câmp de luptă strategic între SUA, Vietnamul de Nord, China și Uniunea Sovietică. Țara a devenit un punct cheie în teoria domino-ului exprimată de președintele Eisenhower, mai exact fiind un punct strategic potrivit pentru apărarea Indochinei. Legat tot de statul Laos, a

³¹ Un conflict cvasicivil reprezintă o formă de violență politică internă, desfășurată între autoritățile statului și grupuri armate sau organizații de opoziție, care nu se califică formal drept război civil, dar are potențial de escaladare în direcția respectivă.

³² Henry Kissinger, *Diplomația*, traducere de Mircea Ștefancu și Radu Paraschivescu, București, Editura BIC ALL, 2007, p.541.

³³ *Ibidem*, p.542.

³⁴ *Ibidem*, p.561.

fost așa-numitul „traseul Ho Chi Minh” construit de Vietnamul de Nord pentru aprovizionare cu trupe, arme, muniție. Traseul Ho Chi Minh era caracterizat prin o rețea logistică complexă de drumuri, poteci, tuneluri și rute de aprovizionate pentru a ajuta Viet Cong-ul și Armata Populară Nord-Vietnameză. Însă, administrația Kennedy a ajuns la concluzia că Indochina trebuie apărată din Vietnamul de Sud, unde agresiunea comunistă avea semnificație pentru americani.³⁵

Pe lângă conflictele armate în Vietnamul de Sud, conflictul a reprezentat și o dilemă de natură morală și politică. Problemele cu care se confrunta Vietnamul de Sud erau sărăcia, foamea și lipsa unui guvern receptiv. Administrația Kennedy a dorit să ofere Vietnamului de Sud o revoluție politică, economică, socială încât să îndepărteze cât mai mult ideea comunismului de populație. Obiectivul central al SUA atunci era stabilirea unei democrații stabile în Vietnamul de Sud, dar acest obiectiv nu a putut fi îndeplinit la timp din cauza conflictelor de gherilă. În anul 1963, colaborarea între conducerea Vietnamului de Sud și a Statelor Unite ale Americii s-a deteriorat. SUA a dorit să aibe un rol consultativ în majoritatea nivelelor de guvernare ale sud-vietnamezilor, dorință care a fost refuzată de către conducătorul Ngo Dinh Diem. Administrația Kennedy pune a o presiune enormă pe implementarea reformelor în Vietnam. Au propus inclusiv ca fratele conducătorului Vietnamului de Sud, Ngo Dinh Nhu, să fie îndepărtat de la conducere. Dacă exista cumva refuzul aplicării cerințelor SUA, atunci însuși președintele Diem putea fi revocat din propria poziție. Sud-vietnamezii au perceput aceste măsuri ca și o încercare directă la răsturnarea președintelui Ngo Dinh Diem.³⁶ Aceste evoluții au condus la o lovitură de stat în Vietnamul de Sud ce a luat loc în luna noiembrie în anul 1963. Din guvernul sud-vietnamez a rămas o structură guvernamentală de generali rivali, lipsiți de experiență sau aderență politică.³⁷ Lovitura de stat a avut consecințe semnificative, care au condus la o instabilitate politică majoră cu multe schimbări în guvernul sud-vietnamez în următorul an. De aici, decidenții Vietnamului de Sud au pasat într-o mare măsură responsabilitatea războiului americanilor.

După moartea președintelui John F. Kennedy, succesul său la conducerea SUA a fost Lyndon B. Johnson (LBJ). La vremea aceea, exista o incertitudine în politica externă americană. Administrația Johnson a avut un rol decisiv în

escaladarea conflictului în Vietnam. Sub conducerea lui Lyndon B. Johnson, conflictul a trecut de la o implicare limitată a armatelor militare americane la un război cu sute de mii de trupe implicate direct în luptă. Escaladarea conflictului în Vietnam a început cu incidentul din Golful Tonkin în anul 1964, menționat și anterior în lucrare. În data de 2 august 1964, distrugătorul american USS Maddox a fost atacat de armele armatei nord-vietnameze în Golful Tonkin. Două zile mai târziu, un al doilea atac, contestat ulterior de mai mulți istorici, a fost raportat de către marina americană. Aceste evenimente au fost folosite de administrația Johnson pentru a cere și obține din partea Congresului Rezoluția Golfului Tonkin, care acorda președintelui puterea de a folosi forța militară fără declarație oficială de război³⁸.

Momentul respectiv a reprezentat o greșală în politica externă a Statelor Unite ale Americii și anume lipsa unei analize detaliate a implicațiilor geopolitice. SUA a început acest conflict major fără a-l analiza corespunzător conform literaturii de specialitate în *Diplomația* de Henry Kissinger. Obiectivul administrației Johnson a fost determinarea comunistilor de la Hanoi să oprească lupta cu Vietnamul de Sud și să înceteze tacticile de gherilă, să înțeleagă că un conflict armat nu ar rezolva problema, ci doar metodele pașnice.³⁹ Lupta contra comunistilor de la Hanoi a fost dură și greu de manevrat, deoarece mentalitatea conducerii din Vietnamul de Nord nu avea în vedere niciun mijloc pașnic de a încheia conflictul, un compromis fiind lipsit de sens pentru majoritate. Mai mult decât atât, nord-vietnamezii erau foarte încrezători de faptul că vor câștiga acest război, rezultat fiind și comportamentul lor devotat. Din partea administrației Johnson au existat numeroase oferte și ocazii de negociere și de suspendare a bombardamentelor, precum Formula San Antonio. Această propunere oficială a fost făcută în data de 29 septembrie 1967 în cadrul unui discurs făcut chiar de președintele Johnson la Universitatea San Antonio din Texas. Mesajul propunerii exprima disponibilitatea SUA de a opri definitiv bombardamentele asupra Vietnamului de Nord sub o singură condiție, fiind cea a unori negocieri în favoarea ambelor părți. Guvernul de la Hanoi a interpretat această ofertă ca un semn de slăbiciune refuzând condiționarea americanilor. Pe lângă acest fapt, aceștia au susținut că singurii reprezentanți legitimi ai Vietnamului de Sud sunt Viet Cong-ul, excluzând guvernul de

³⁵ *Ibidem*, p.563.

³⁶ *Ibidem*, p.570.

³⁷ *Ibidem*, p.571.

³⁸ *Ibidem*, p.578.

³⁹ *Ibidem*, p.576.

la Saigon. Această inițiativă diplomatică a fost folosită prea târziu, cu o formulare prea ambiguă și așteptări nerealiste.⁴⁰

Un alt eveniment important care a avut loc sub conducerea administrației Johnson a fost Ofensiva Tet din anul 1968. Ofensiva Tet a reprezentat a reprezentat un punct de cotitură în războiul și negocierile din Vietnam. Lansată la 30 ianuarie 1968 de forțele nord-vietnameze și de Viet Cong, a reprezentat un moment critic în desfășurarea Războiului din Vietnam, nu prin deznodământul său militar, ci prin implicațiile psihologice și politice pe care le-a generat atât în Statele Unite, cât și pe scena internațională. În cartea sa, Henry Kissinger acordă o atenție specială acestui episod, pe care îl consideră punctul de ruptură între realitatea de pe teren și percepția publicului american.⁴¹ Ofensiva nu a fost o reușită militară pentru Hanoi. Deși peste o sută de orașe și baze americane au fost atacate simultan, iar scenele de luptă din Saigon, inclusiv atacul simbolic asupra ambasadei SUA, au șocat opinia publică internațională. Forțele comuniste au fost rapid respinse și au suferit pierderi masive. Cu toate acestea, Kissinger subliniază că impactul psihologic al atacului a depășit cu mult efectele sale militare. Pentru americani, spectacolul televizat al haosului din Vietnam și sentimentul că niciun loc nu mai este sigur, a subminat complet încrederea în strategia oficială a administrației Johnson. După ofensivă, liderii americani au început să-și piardă răbdarea. Consilierii care făceau parte din administrație au sfătuit ca războiul să ia un sfârșit, să se pună stop escaladării. Efectul mediatic al știrilor prezentate de jurnalistul Walter Cronkite⁴² a afectat semnificativ opinia publică americană. Acesta a declarat că experiența dureroasă ce a avut loc în Vietnam se va sfârși printr-un mare impas.⁴³ Presa a început să critice din ce în ce mai mult războiul. Mai mulți senatori au acuzat SUA că dă dovadă de aroganță în conflictul din Vietnam. S-a contestat eficacitatea politicii externe americane, care a pus accent pe moralitatea războiului și nu pe strategie. Cu ocazia asta președintele Johnson a anunțat oprirea parțială unilaterală a bombardamentelor în Vietnam. Acest anunț a fost făcut pe data de 31 martie 1968. Pe lângă oprirea bombardamentelor, și-a anunțat decizia de a nu mai candida la următoarele alegeri ce vor avea loc.

⁴⁰ *Ibidem*, p.648.

⁴¹ *Ibidem*, p.649.

⁴² Walter Cronkite a fost un jurnalist american în perioada anilor 60'. El a realizat prima știre despre asasinarea președintelui John F. Kennedy în anul 1963.

⁴³ *Ibidem*, p.585.

A patra administrație care a avut un rol crucial în Războiul din Vietnam a fost administrația Nixon. Cel care a câștigat alegerile în urma lui Lyndon B. Johnson a fost Richard Nixon, care a fost în fruntea conducerii Statelor Unite ale Americii din anul 1969 până în anul 1974. Nixon a avut un rol esențial în retragerea treptată a SUA din Războiul din Vietnam. Richard Nixon a preluat conducerea SUA când în interiorul guvernului se afla un climat tensionat, mai exact a existat o prăbușire abruptă a consensului național în problema conflictului cu Vietnam.⁴⁴ Războiul a fost perceput ca o luptă cu un scop clar împotriva comunismului în prima parte a războiului, dar privit de unii politicieni pe sfârșit drept o sete pentru violență. Mișcarea anti-război sau Mișcarea pentru Pace a început să se concretizeze și mai mult în SUA pe măsură ce mai multe detalii și evenimente erau dezvăluite în media. Deja în anul 1969, protestele deveneau din ce în ce mai frecvente cu participanți numeroși. Locurile în care aceștia se adunau erau campusurile universitare, la Monumentul lui Lincoln și chiar în fața Casei Albe.

Această mișcare anti-război era de asemenea susținută și de mișcarea hippie. Sloganele întâlnite des în proteste erau următoarele: „Make love, not war”, „Bring the troops home now!”, „Hell, no, we won't go!”. „Hey, hey LBJ, how many kids did you kill today?”⁴⁵ Mișcarea hippie a reprezentat una dintre cele mai expresive forme de contestare culturală și politică din anii '60, consolidându-se într-un moment de ruptură față de normele sociale, valorile materialiste și politica externă violentă a Statelor Unite. În contextul Războiului din Vietnam, această mișcare nu s-a manifestat doar prin refuzul convențiilor sociale, ci și printr-o opoziție vehementă față de conflictul militar și față de implicarea tot mai profundă a administrațiilor americane în Asia de Sud-Est. Mișcarea hippie a evoluat din curentele beat⁴⁶ și boeme postbelice, dar a dobândit o dimensiune politică pregnantă prin implicarea în protestele anti-război. Anii 1960 au fost marcați de o creștere economică semnificativă în țările occidentale, dar și de o intensificare a mișcărilor de contestare socială. În acest climat, a luat naștere contracultura, un fenomen colectiv de opoziție față de

⁴⁴ *Ibidem*, p.588.

⁴⁵ Lindsay M. Chervinsky, *Vietnam War Protests at the White House*, White House Historical Association, [online], disponibil la: <https://www.whitehousehistory.org/vietnam-war-protests-at-the-white-house>, accesat: 10 iulie 2025.

⁴⁶ Curentul beat a fost o mișcare literară și culturală apărută în Statele Unite, în special la New York și San Francisco, la sfârșitul anilor 1940 și începutul anilor 1950. Aceasta respingea valorile tradiționale americane.

valorile dominante, determinat de factori precum Războiul Rece, inegalitatea socială și sentimentul de alienare în fața sistemului politic și economic.⁴⁷ Tineretul, în special cel provenit din medii favorizate, a devenit principala forță a acestui curent transatlantic. Mesajul lui John Lennon în piesa *Imagine* (1971) reflectă esența acestei perioade, pledând pentru unitate și pacifism. Contracultura a exprimat o respingere profundă a normelor instituționale, imaginând o alternativă utopică la ordinea existentă. Această mișcare, în esență una romantică și reflexivă, a condamnat societatea industrială occidentală pentru accentul excesiv pus pe bunăstare materială, muncă mecanică și conformism, văzute ca surse de alienare spirituală și distrugere ecologică. Generația născută după cel de-Al Doilea Război Mondial a fost un factor decisiv în mobilizarea contraculturală, respectiv generația baby boomer.

Mișcarea hippie și-a avut debutul în anii 1965-1972. Contracultura anilor '60, din care mișcarea hippie a făcut parte, s-a născut în mijlocul unei societăți prospere, dar percepută de mulți tineri ca alienantă și spiritual nulă. Deși proveneau în mare parte dintr-o clasă mijlocie albă și privilegiată, acești tineri au refuzat sistemul pe care l-au moștenit. Ei au denunțat materialismul, tehnocrația și conformismul occidental, inspirându-se din gândirea filozofilor critici precum Herbert Marcuse, care promova „Marele Refuz” față de normele existente și eliberarea de „nevoi false” create de capitalismul modern.⁴⁸ Mișcarea hippie a fost distinctă de Noua Stângă⁴⁹ prin natura sa mai degrabă culturală decât politică. Dacă Noua Stângă căuta reforme din interiorul sistemului și lupta explicit împotriva Războiului Rece și a rasismului prin activism politic, hippioții erau percepuți drept „evaziioniști”, care criticau sistemul mai ales prin auto-exil cultural și stil de viață alternativ.⁵⁰ Pentru hippioți, revoluția nu trebuia purtată în parlamente, ci în străzile orașelor, în muzică, în comuniuni spontane și în trăirea autentică a prezentului.

Unul dintre pilonii teoretici ai mișcării hippie a fost inspirat de filosofia lui Herbert Marcuse. În lucrarea sa, *One Dimensional Man* (1964), Marcuse susținea că societatea capitalistă a creat

nevoi false, care duc la alienarea individului și la menținerea ordinii dominante.⁵¹ Mișcarea hippie a adoptat această idee ca fundament al respingerii normelor sociale, al muncii percepute drept opresivă și al sistemului educațional tradițional. Hippioții nu au fost „militanți” în sensul tradițional, ci au practicat o formă de activism prin stil de viață. În locul confruntării directe cu instituțiile, ei au promovat o transformare lăuntrică și comunitară: auto-descoperirea, comuniunea cu natura, trăirea autentică și colectivă erau considerate forme valide de rezistență culturală.⁵² În acest sens, hippismul s-a bazat pe o etică existențială mai degrabă decât pe o platformă politică coerentă. Estetica hippie precum părul lung, hainele neconvenționale, nuditatea publică, muzica psihedelică, a funcționat ca o formă vizibilă de disidență. Aceste alegeri erau mai mult decât stilistice: ele erau manifestări simbolice ale respingerii ordinii sociale. Moda hippie, inspirată din stiluri etnice sau arhaice, exprima opoziția față de modernitate și militarism.⁵³

Muzica a jucat un rol fundamental în articularea acestei contraculturi. Artiști precum Bob Dylan sau trupe precum The Beatles și The Doors nu doar au reflectat spiritul epocii, ci l-au și modelat, transformând muzica într-un instrument de contestare și eliberare.⁵⁴ Festivaluri precum Monterey Pop și Woodstock nu au fost doar concerte, ci ritualuri colective, unde comunitatea hippie a luat formă fizică și spirituală. Festivalurile de muzică, precum Monterey Pop Festival (1967) și Woodstock (1969), au reprezentat forme inedite de protest și disidență culturală, organizate nu în jurul revendicărilor politice directe, ci în jurul celebrării unor valori alternative: pacea, iubirea, comuniunea.⁵⁵ Aceste evenimente au funcționat ca „comune temporare”, spații în care tinerii s-au desprins simbolic de societatea dominantă și au trăit, pentru câteva zile, idealul unei lumi noi. Muzica a fost, totodată, un canal de comunicare între tinerii din SUA, Marea Britanie și Europa, contribuind la formarea unei comunități contraculturale transatlantice.⁵⁶ Trupe britanice precum *The Beatles*, *The Rolling Stones* sau *The Yardbirds* au influențat profund publicul american, în timp ce artiștii americani precum Janis Joplin, Jimi

⁴⁷ Russell Duncan, „*The Summer of Love and Protest: Transatlantic Counterculture in the 1960s*”, în *The Transatlantic Sixties: Europe and the United States in the Counterculture Decade*, ed. Grzegorz Kosc et al., Transcript Verlag, Bielefeld, 2013, p.145.

⁴⁸ *Ibidem*, pp.147-148.

⁴⁹ Noua Stângă a fost un curent politic și cultural radical, care a apărut în opoziție față de valorile drepte conservatoare, dar și a stângii vechi cu inspirație marxist-leninistă.

⁵⁰ *Ibidem*, p.165.

⁵¹ *Ibidem*, pp. 146-147.

⁵² Russell Duncan, „*The Summer of Love and Protest: Transatlantic Counterculture in the 1960s*”, în *The Transatlantic Sixties*, coord. Grzegorz Kosc, Clara Juncker, Sharon Monteith și Britta Waldschmidt-Nelson, Bielefeld, Transcript Verlag, 2013, pp. 160-161.

⁵³ *Ibidem*, p.164.

⁵⁴ *Ibidem*, p.146.

⁵⁵ *Ibidem*, p.153.

⁵⁶ *Ibidem*, p.151.

Hendrix sau Crosby, Stills, Nash & Young au fost adoptate cu entuziasm în Europa de Vest. Această rețea culturală globală, bazată pe schimb muzical, a întărit sentimentul unei solidarități generaționale internaționale, care se opunea în mod colectiv ordinii stabilite.

Cât despre opinia publicului american legat de Războiul din Vietnam, un studiu realizat în 1976 pune sub semnul întrebării ipoteza larg răspândită potrivit căreia demonstrațiile anti-război din timpul conflictului din Vietnam ar fi influențat decisiv opinia publică americană. Contrar așteptărilor, analiza datelor sociologice indică faptul că reacția publicului la proteste a fost, în cel mai bun caz, minimă sau chiar contrară scopului propus de organizatori.⁵⁷ Se argumentează faptul că evenimentele dramatice din teatrele de luptă, precum ofensiva Tet din 1968, precum și deciziile politice prezidențiale, cum a fost anunțul privind încetarea parțială a bombardamentelor asupra Vietnamului de Nord, au avut un impact semnificativ asupra opiniei publice, generând modificări vizibile în sondaje.⁵⁸ În privința factorilor pe termen lung, explicațiile oferite pun accentul pe creșterea pierderilor umane și pe durata conflictului ca factori esențiali în erodarea sprijinului popular. De pildă, s-a observat că la fiecare creștere a numărului de victime americane, sprijinul pentru război scădea cu aproximativ 15 puncte procentuale.⁵⁹ În final, autorul concluzionează că mass-media, și nu protestele, a fost principalul factor de influență asupra opiniei publice. Schimbările în discursul presei scrise și audiovizuale după ofensiva Tet au coincis cu modificări majore în percepțiile publice asupra războiului, în special în rândul protestatarilor albi din clasele mijlocii, consumatori de presă.⁶⁰

Protestele antimilitariste, respingerea generalizată a draftului și o controversă morală profundă au transformat Vietnamul într-o sursă de diviziune internă semnificativă. Obiectivul administrativ era obținerea unei retrageri onorabile⁶¹, care să împace dorința publică de retragere cu necesitatea de a menține credibilitatea internațională a Americii. Valorile președintelui în cazul acesta fiind respectul, onoarea și pacifismul. Aici, mișcarea hippie milita pentru o retragere cât mai rapidă a trupelor din Vietnam. Hanoiul a respins orice compromis de la începutul negocierilor, solicitând retragerea necondiționată și înlăturarea

regimului Thieu din Saigon. Nord-vietnamezii în cazul acesta nu au testat hotărârea conducătorului Nixon și au lansat chiar o ofensivă militară Mini-Tet provocând daune trupelor americane pentru o perioadă de patru luni consecutiv.⁶² Liderii din Hanoi erau percepuți ca fiind neînduplecați, urmărind victoria.⁶³ Practicând o Realpolitik⁶⁴ dură, ei refuzau să coopereze conform așteptărilor occidentale, dorința lor fiind să capete cât mai mult teren pentru negocieri. Astfel, pozițiile statelor față de război erau incompatibile: SUA căuta compromis, iar Vietnamul de Nord impunea capitularea defensivă, neexistând un teren comun.⁶⁵ Opțiunile președintelui Nixon în privința războiului au fost retragerea unilaterală, confruntarea cu Hanoiul sau procesul de vietnamizare. În cazul retragerii unilaterale, aplicarea acesteia ar fi însemnat un eșec politic pentru administrația americană. Mișcarea aceasta ar fi pus la îndoială credibilitatea Americii și ar fi putut declanșa de asemenea un dezastru sângeros în Vietnamul de Sud. În cadrul administrației Nixon, nimeni nu susținea această opțiune. Confruntarea cu Hanoiul, respectiv Vietnamul de Nord, a fost considerată o opțiune prea riscantă din cauza faptului că avea potențialul de a deteriora relațiile cu Uniunea sovietică și China și de a provoca mișcarea anti-război.

În schimb, a treia opțiune, vietnamizarea a fost luată în calcul de către administrație și chiar aplicată. Vietnamizarea a reprezentat o retragere treptată a Statelor Unite ale Americii, plasând responsabilitățile războiului în sarcina guvernului de la Saigon.⁶⁶ Se avertiza că odată cu retragerea trupelor cât mai mulți soldați cereau să plece acasă, iar cererile publicului pentru retragere deveneau din ce în ce mai dese. Hanoiul ar fi perceput acest lucru ca un moment de slăbiciune, intensificând presiunea politică, blocând negocierile și mizând pe tensiunile interne americane.⁶⁷ Negociatorul nord-vietnamez Le Duc Tho a fost imposibil de îndreptat către un consens între state, având o atitudine rece și o gândire în alb și negru, exploatând diviziunea internă americană. Guvernul de la Hanoi a manipulat opinia publică pentru ca SUA să răspundă cât mai prompt la planurile Vietnamului de Nord.

⁶² *Ibidem*, p.590.

⁶³ *Ibidem*, p.591.

⁶⁴ Realpolitik reprezintă o abordare pragmatică și realistă a politicii bazată pe interese concrete și raporturi de forță, mai puțin decât pe principii morale sau idealuri. Este un termen de origine germană.

⁶⁵ *Ibidem*, p.597.

⁶⁶ *Ibidem*, p.591.

⁶⁷ *Ibidem*, pp.593-594.

⁵⁷ E. M. Schreiber, „Anti-War Demonstrations and American Public Opinion on the War in Vietnam”, în *The British Journal of Sociology*, vol. 27, nr. 2, 1976, p.225.

⁵⁸ *Ibidem*, pp.227-228.

⁵⁹ *Ibidem*, p.229.

⁶⁰ *Ibidem*, pp. 233-234.

⁶¹ Henry Kissinger, *op.cit.*, p.589.

A existat un moment de cotitură în anul 1972. Le Duc Tho, negociatorul nord-vietnamez, a fost de acord într-un final cu o propunere de încetare a focului. Acest lucru s-a datorat mai multor factori, spre exemplu epuizarea proviziilor ca urmare a minării porturilor și efectele devastatoare ale ofensivei din perioada Paștelui a Vietnamului de Nord, care a fost oprită de armata sud-vietnameză și sprijinul aerian american.⁶⁸

Acordul de pace a fost semnat în 1973, luna ianuarie. Acesta prevedea încetarea focului supraviețuit internațional, reîntoarcerea prizonierilor, menținerea sprijinului militar și economic al Saigonului, situația politică a Vietnamului de Sud să fie decisă în mod intern, pe baza alegerilor libere.⁶⁹ De asemenea, guvernul de la Hanoi a renunțat la instaurarea unui guvern de regim comunist în Vietnamul de Sud. Motivul din spatele acordului de pace reprezenta o responsabilitate și promisiune față de poporul american. Mișcarea anti-război a criticat administrația Nixon în urma acordului. Acesta a privit respectivul acord cu o doză de cinism. Frica susținătorilor mișcării era ca nu cumva SUA să pornescă într-un alt război în plan extern. În această perioadă de timp, la conducerea SUA a venit președintele Gerald Ford din anul 1974 până în anul 1977. Congresul SUA, sub impactul scandalului Watergate⁷⁰, a refuzat să acorde ajutor suplimentar, lăsând Vietnamul de Sud vulnerabil, decizie privită ca o trădare de către aceștia. Președintele Ford a ordonat evacuarea personalului american și a mii de sud-vietnamezi din capitala Vietnamului de Sud, Saigon. În 1975, Saigonul a căzut, confirmând că independența sud-vietnameză nu era dorită de guvernul nord-vietnamez.

Implicarea Statelor Unite în Cambodgia a fost profund interconectată cu politica față de Vietnam, dar a adus propriile consecințe devastatoare. Se subliniază că deciziile luate nu pot fi înțelese fără a ține cont de logica extinderii conflictului regional, în special a faptului că Vietnamul de Nord folosea Cambodgia ca bază pentru atacuri asupra trupelor sud-vietnameze și americane.⁷¹ Retragerea sprijinului Congresului american în anii 1974-1975, pe fondul oboselii provocate de Războiul din Vietnam și al scandalului Watergate, au agravat situația. Lipsa ajutorului a deschis

ușa unei victorii a Khmerilor Roșii⁷², care a dus la una dintre cele mai mari tragedii ale secolului XX, genocidul cambodgian, în care aproximativ 1,7 milioane de oameni au fost uciși. Criticii războiului vietnamez afirmă faptul că cambodgienii au plătit prețul dezbinării interne a Statelor Unite ale Americii, iar crimele au fost comise de Khmerii Roșii.⁷³

CAPITOLUL 2. MIȘCAREA ANTI-RĂZBOI ȘI DISIDENȚA CULTURALĂ DIN STATELE UNITE ALE AMERICII

Capitolele 2 și 3 din această lucrare de licență se vor concentra asupra analizei comparative și studiului de caz a protestelor menționate încă din introducere. În cazul mișcării anti-război din Statele Unite ale Americii (SUA), am ales protestul din data de 15 octombrie 1969 în capitala SUA, Washington DC, organizat de Comitetul Național de Mobilizare pentru Încheierea Războiului din Vietnam denumit și Mobe. Din capitolul anterior, știm faptul că protestele au început odată cu escaladarea implicării armate în Vietnamul de Sud de pe vremea administrației Johnson, respectiv și mai accentuat pe vremea administrației Nixon. Am mai remarcat faptul că mișcarea hippie s-a transformat în timp, îmbinând toate elementele sale definitorii, într-o mișcare de contestare, anti-război. În capitolul trecut, am vorbit despre contracultura din SUA în anii 60'-70' și care au fost valorile adoptate și proiectate în societate la timpul respectiv. Valori precum pacea, iubirea, comuniunea, libera exprimare sub orice formă, spiritualitatea și nonconformismul social.

Odată cu protestul din 15 noiembrie 1969 în Washington DC, vom analiza ce idei s-au vehiculat pe parcursul protestului și ce fel de protest a fost. Începând cu acest capitol, vom încerca să aducem argumente și dovezi concrete pentru a susține ipoteza temei lucrării de licență și anume faptul că protestele chiar au avut o contribuție în contestarea Războiului din Vietnam. Conform protestului din data de 15 octombrie 1969, SUA a fost martoră la una dintre cele mai ample mișcări de protest pașnic din istoria sa modernă: Moratoriul pentru Pace privind Vietnamul. Acest eveniment a reprezentat o reacție națională la continuarea implicării militare a SUA în Războiul din Vietnam, care dura deja de aproape un deceniu

⁶⁸ *Ibidem*, p.602.

⁶⁹ *Ibidem*, p.602.

⁷⁰ Scandalul Watergate a fost unul dintre cele mai grave scandaluri politice din istoria Statelor Unite, care a dus la demisia președintelui Richard Nixon în 1974. A implicat spionaj politic, abuz de putere, mușamalizări ilegale și o confruntare constituțională majoră între ramurile guvernului american.

⁷¹ *Ibidem*, p.606.

⁷² Khmerii Roșii au fost o mișcare comunistă radicală în Cambodgia. Au preluat puterea în anul 1975, fiind condusă de Pol Pot.

⁷³ *Ibidem*, p.604.

și devenise tot mai contestat de opinia publică. Se estimează că aproximativ două milioane de oameni din întreaga țară au participat la acest protest masiv, ceea ce îl plasează printre cele mai mari demonstrații organizate vreodată în SUA. Protestul nu s-a limitat la marșuri, ci a inclus o varietate de activități precum slujbe religioase, seminarii educaționale, priveghiuri la lumina lumânărilor și mitinguri de stradă. Participanții proveneau din toate categoriile sociale spre exemplu studenți, muncitori, elevi, pensionari, clerici, toți uniți de dorința de a opri vărsarea de sânge și de a aduce trupele americane acasă.⁷⁴ Washington D.C. a fost centrul simbolic al mișcării, unde peste 250.000 de protestatari s-au adunat pentru a-și exprima dezacordul față de politicile administrației Nixon. Printre vocile importante s-au numărat senatorul Edward Kennedy, care avertiza administrația asupra riscului ca națiunea să fie condusă de „scopuri și personalități care garantează continuarea războiului”, și Dr. Benjamin Spock, cunoscut pediatru și activist, care a condamnat războiul ca fiind o „abominație totală”.⁷⁵ Protestatarii au purtat banderole negre, în semn de doliu pentru soldații americani uciși în război, și au participat la manifestații pașnice în fața Capitoliului. Totuși, nu toate manifestările au fost lipsite de incidente. În Portland, Oregon, protestatarii s-au confruntat cu poliția în fața unui centru de recrutare militară, iar în fața Casei Albe, activiștii de culoare au fost reținuți în urma unor altercații cu forțele de ordine.

Reacțiile la protest au fost mixte. În timp ce o parte a clasei politice și a societății a susținut protestele, alții le-au criticat dur. Generalul Wheeler, Șeful Statului Major Interarme, i-a descris pe protestatari în termeni disprețuitori, iar în New York, unii cetățeni, inclusiv polițiști și pompieri, și-au manifestat opoziția față de moratoriu. Mulți dintre aceștia au purtat insigne cu mesajul „SUA Unitate și Serviciu pentru America”, sugerând că patriotismul nu se aliniază neapărat cu protestul împotriva războiului.⁷⁶ Chiar dacă președintele Richard Nixon nu a făcut comentarii publice în ziua protestului, presiunea exercitată asupra administrației sale a fost incontestabilă. Deși Nixon nu s-a declarat direct împotriva retragerii imediate, valul de nemulțumire a accelerat dezbaterile privind reducerea treptată a prezenței militare americane în Vietnam. Pe plan internațional,

protestul a avut ecouri, cu manifestații în fața ambasadelor SUA, inclusiv în Londra, unde circa 300 de persoane au făcut demonstrații în fața Ambasadei SUA din Grosvenor Square.*

Moratoriul din 1969 a devenit un simbol al mobilizării civile și al democrației participative. A arătat că vocea colectivă a cetățenilor, exprimată pașnic și organizat, poate influența dezbaterile publice și poate modela deciziile de politică externă. Într-un moment de criză națională și internațională, milioane de americani au ales solidaritatea, empatia și acțiunea civică în locul pasivității.

Conform modelului de analiză și studiu de caz oferit în introducere, avem mai multe repere după care ne putem orienta pentru a analiza corect protestul. Contextul istoric și cauzele protestului pare în contextul războiului din Vietnam, care începuse încă din anii 50', dar escaladase după anul 1965. Implicarea militară masivă a SUA, pierderile de vieți omenești mai ales a civililor și lipsa unor progrese semnificative pe teren au generat frustrare publică și o profundă criză morală și politică în rândul cetățenilor americani. Acest Moratoriu a fost organizat cu scopul de a avea o zi pentru reflecție națională și protest pașnic. A atras atenția asupra nevoii urgente de a pune punct conflictului din Vietnamul de Sud. Ca și factori declanșatori ai protestelor, mai ales condițiile sociale, politice și economice ale Statelor Unite ale Americii la vremea aceea au fost creșterea gradului de conștientizare civică în rândul tinerilor, mai ales a studenților, pentru că de la ei a început totul. Un factor a mai fost și dezvoltarea mișcării hippie în SUA. Mai mult decât atât, un factor important a fost refuzul și nemulțumirea draftului obligatoriu, adică a armatei obligatorii și lipsa de transparență a administrației. Pe plan economic, SUA resimțea deja costurile uriașe ale războiului, în paralel cu probleme interne, iar societatea devenea tot mai polarizată între susținători ai războiului și opozanți.

În cazul cerințelor protestatarilor, ne referim la încetarea imediată a războiului din Vietnam și retragerea trupelor americane. Acestea au fost exprimate prin sloganuri precum „Stop the war now”, „Bring our boys home” sau „Make love, not war”. Protestul a avut și o puternică dimensiune comemorativă, participanții purtând banderole negre și organizând priveghiuri la lumina lumânărilor în memoria soldaților căzuți în război. Actorii implicați au fost în principal reprezentanți ai societății civile: studenți, muncitori, profesori, lideri religioși, veterani și părinți ai militarilor. Printre susținătorii cu un statut social ai protestului s-au numărat personalități publice precum senatorul Edward Kennedy și doctorul

⁷⁴ „1969: Milioane de oameni mărșăluiesc în cadrul moratoriului american privind Vietnamul”, BBC News, rubrica „On This Day”, 15 octombrie 1969, disponibil la: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/15/newsid_2533000/2533131.stm, accesat: 18.07.2025.

⁷⁵ *Ibidem*

⁷⁶ *Ibidem*

Benjamin Spock, renumit pediatru și activist. Nu au existat implicări oficiale ale partidelor politice sau ale sindicatelor, însă numeroși membri ai Congresului au simpatizat cu scopurile mișcării.

Metodele de protest au fost nonviolente și bine planificate. Au fost organizate marșuri pașnice, mitinguri, slujbe religioase, evenimente educaționale și evenimente simbolice. La Washington D.C., peste 250.000 de oameni au participat la manifestațiile centrale, în timp ce în întreaga țară se estimează că peste două milioane de cetățeni au fost implicați în diverse forme de protest.

Autoritățile americane au reacționat cu rețineri. Președintele Nixon nu a făcut nicio declarație în ziua protestului, încercând să minimizeze importanța evenimentului. Cu toate acestea, în unele orașe, precum Portland, au avut loc confruntări între poliție și manifestați, având loc arestări. În fața Casei Albe, activiștii de culoare au fost arestați în urma unor tensiuni locale. Nu au fost înregistrate victime, dar protestul nu a fost lipsit de momente de tensiune. În privința scopurilor atinse, deși protestul nu a dus la o retragere imediată din Vietnam, el a avut un impact semnificativ asupra opiniei publice și a scenei politice prin intermediul mass-media. A contribuit la creșterea presiunii asupra administrației Nixon și la accelerarea discuțiilor privind retragerea trupelor, proces care a început efectiv în anul următor și s-a încheiat în 1973. Percepția opiniei publice a fost divizată. O mare parte a societății a văzut protestul ca o manifestare legitimă a democrației și sprijinului altei țări, în timp ce autoritățile militare și susținătorii războiului l-au considerat inutil, cu o de lipsă de patriotism. Protestul a fost unul de amploare, desfășurat într-o singură zi, dar extins la nivel național mai târziu. S-au organizat manifestații în orașe mari și mici, în campusuri universitare, în locuri publice și în fața instituțiilor guvernamentale. Presa națională a acoperit pe larg evenimentul, iar ecouri ale protestului au ajuns și în Europa, unde s-au organizat manifestații simbolice în fața ambasadelor SUA.

Reflecția societății mondiale în urma desfășurării protestului a fost una de conștientizare a potențialului mobilizator și contributor al opiniei publice. Moratoriul din octombrie 1969 a devenit un simbol al democrației participative, al luptei pentru pace și a activismului, demonstrând că cetățenii pot contribui la influențarea cursului politicii externe, chiar și în fața unui stat puternic. Moratoriul pentru Pace din 15 octombrie 1969 a fost o formă organizată și pașnică de opoziție civică, născută din conștiința socială a unei epoci marcate de contradicții și idealuri. Deși nu

a avut un efect imediat asupra opririi războiului, a contribuit la schimbarea discursului public și la formarea unei culturi politice mai responsabile și mai critice în fața deciziilor guvernamentale majore.

Pe lângă mișcarea numeroasă anti-război, din care făceau parte tot soiul de oameni, a mai existat și Mișcarea GI, prescurtat de la „Government Issue”. Această mișcare a fost una de contestare chiar în interiorul armatei americane. Spre deosebire de protestele civile din afara armatei, mișcarea GI a fost formată din soldați activi și veterani care s-au opus deschis implicării Statelor Unite în conflictul din Vietnam, între anii 1965 și începutul anilor 1970.⁷⁷ Acești soldați implicați în mișcare au fost motivați de ororile Războiului din Vietnam, condițiile dure, de rasismul sistemic și ierarhia autoritară din armată. Protestele lor au inclus refuzul de a lupta, distribuirea de pliante, publicarea de ziare, participarea la mitinguri și formarea unor organizații pacifiste în rândurile soldaților.⁷⁸ Un exemplu al acestor acțiuni, a fost refuzul în masă al soldaților de a participa în război, precum și sprijinul acordat mișcărilor anti-război organizate în marile orașe americane. Unele baze militare au devenit adevărate centre ale opoziției interne, iar militarii implicați riscuau sancțiuni severe, inclusiv detenția în închisorile militare. De asemenea, Mișcarea GI a avut un caracter puternic intersecțional, adunând în jurul său soldați afro-americani, hispanici și albi, uniți în opoziția față de războiul perceput ca fiind nedrept și imperialist. Sprijinul primit din partea organizațiilor civile anti-război, precum și vizibilitatea tot mai mare în presa alternativă, au consolidat mișcarea și au determinat autoritățile militare să reacționeze cu măsuri represive.⁷⁹

Pentru studiul de caz al acestui protest descris la începutul capitolului și a mișcării anti-război, este esențial să punem în lumină ce s-a vehiculat prin protestatari. Concluziile erau următoarele: războiul a fost considerat inutil, ilegal. Se mai susținea faptul că nu era rolul SUA să impună orice fel de regim în orice altă țară, aici vorbim despre Vietnamul de Sud. Războiul a fost considerat imoral printre cetățeni, dar și în interiorul administrațiilor de către unii politicieni sau consilieri. Mai putem adăuga și unele concluzii din Mișcarea GI, precum critica rasismului și inegalității în armată. Mulți soldați afro-americani au denunțat faptul că erau disproporționat trimiși

⁷⁷ Derek Seidman, „Fifty Years Ago Today, US Soldiers Joined the Vietnam Moratorium Protests in Mass Numbers”, *Jacobin*, 15 octombrie 2019, <https://jacobin.com/2019/10/vietnam-war-moratorium-protest-gi-movement>, accesat la 18.07.2025.

⁷⁸ *Ibidem*

⁷⁹ *Ibidem*

pe front, în timp ce albi din clasele înalte reușeau să evite înrolarea.⁸⁰ Era criticată cultura militaristă care promova războiul ca inevitabil și armata ca model suprem de autoritate. Mesajul suprem a fost chemarea la pace și retragere trupelor americane de Vietnamul de Sud. Idee ce a fost susținută de protestatari fost respectarea victimelor din război, prin purtarea banderolelor cu rol simbolic și practicarea ceremoniilor comemorative.⁸¹

Mișcarea anti-război prin acest protest, dar nu numai, a reușit să strângă laolaltă milioane de oameni. Printre concluziile acestui război, reiese participarea largă și diversă a cetățenilor de pretutindeni, de la studenți în principal, la muncitori, vârstnici, oameni cu statut. Participanții au dat dovadă de unitate și susținere devotată. Mai putem adăuga, reușita divizării opiniei publice care contesta războiul și, totodată, taberele pro și contra prind conflictul care a împărțit întreaga țară. Mai mult decât atât, protestele au întărit legitimitatea mișcărilor civice și a demersurilor pașnice ca forme de rezistență eficientă într-o democrație. Prin intermediul mass-media și a amplitudinii protestelor, a deschis calea pentru debateri ulterioare despre politica externă a SUA, modul de luare a deciziilor pe timp de război și dreptul cetățenilor de a contesta politicile guvernamentale.

O mențiune importantă, parte importantă a mișcării anti-război în statele Unite ale Americii, este disidența culturală. Acesta a fost menționată și în primul capitol legată de mișcarea hippie, ulterior transformată într-o mișcare anti-război. Muzica, cinematografia, literatura, arta vizuală și chiar spațiul academic au avut un rol în conștientizarea situației războiului și mobilizarea oamenilor. Melodiile artiștilor Bob Dylan, Creedence Clearwater Revival prin melodia „Fortunate Son” care exprima frustrarea tinerilor care erau forțați să lupte, iar elitele erau scutite. Industria cinematografică la vremea aceea, începând cu anii 70’ mergând spre anii 80’, au aduc pe marile ecrane filme precum *Platoon* regizat de Oliver Stone în anul 1989, *Apocalypse Now* regizat de Francis Ford Coppola și *Full Metal Jacket* regizat în anul 1987 de Stanley Kubrick. Arta vizuală precum grafitti-ul a fost de asemenea o formă de contestare a Războiului din Vietnam, cu mesaje, afișe și caricaturi, care aveau ca idee centrală oprirea războiului. Disidența culturală în timpul războiului din Vietnam și după acesta, a fost o formă de rezistență care a depășit politicile de partid și a modelat conștiința publică. A redefinit libertatea de expresie, a creat noi canale de protest și a

contribuit la schimbarea atitudinii generale față de autoritate, război și exprimare.

Evenimente care au activat opinia publică americană au fost Operațiunea Rolling Thunder, Ofensiva Tet. Acestea au fost un catalizator pentru revolta cetățenilor Statelor Unite ale Americii. Actorii de bază, cei care au alcătuit generația mișcării anti-război, a fost studenții. Chiar în campusurile universitare, studenții au ocupat clădirile universității pentru a protesta implicarea universității în proiectele militare ale SUA și pentru a protesta împotriva discriminării rasiale, problemă cu care SUA se confrunta la momentul de față.⁸² Pe fondul escaladării conflictului și al pierderilor umane, mișcarea pacifistă dezvoltată în rândul studenților, a devenit tot mai articulată politic, criticând nu doar strategia militară, ci și sistemul economic și ideologic care o susținea. Universitățile americane au devenit centre majore ale agitației, unde boicoturile, grevele foamei și confruntările cu autoritățile au fost frecvente. Alte acte specifice protestelor au fost incendieri și distrugerii. De exemplu, ca și incendieri au fost acțiunile de ardere publice de recrutare.⁸³

Ca și impact cultural în timpul perioadei Războiului din Vietnam, acesta a fost un catalizator al uneia dintre cele mai profunde rupturi culturale din istoria modernă a Statelor Unite și parte a mișcării anti-război. Acest război a transformat fundamental modul în care americanii au perceput autoritatea, identitatea națională, cultura pop și chiar arta. De la cinematografie la muzică și comedie, de la proteste de stradă la satire televizate, conflictul a alimentat o epocă de disidență artistică și neîncredere profundă în instituțiile tradiționale.⁸⁴ Filmul *The Deer Hunter* din anul 1978, unul dintre primele lungmetraje hollywoodiene care a abordat direct războiul din Vietnam, a generat reacții extreme. Spectatorii au fost profund mișcați și scandalizați, iar stresul emoțional al filmului a reflectat ruptura care împărțise deja America în susținători și opozanți ai războiului. Această divizare a fost nu doar politică, ci și culturală. Conflictul din Vietnam a devenit o linie de demarcație între generații, clase sociale și grupuri etnice.⁸⁵ După Războiul din Vietnam, optimismul idealist al anilor 50’ a fost înlocuit de cinism și suspiciune. Filme ca *Chinatown*,

⁸² Daniel S. Levy, „Behind the Anti-War Protests That Swept America in 1968”, publicat în TIME, 12 ianuarie 2018, disponibil la: <https://time.com/5106608/protest-1968>, 18.07.2025.

⁸³ *Ibidem*

⁸⁴ Patrick Goldstein, „Vietnam’s Pop Culture Casualty”, Los Angeles Times, 16 aprilie 2000, disponibil la <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2000-apr-16-mn-20298-story.html>, accesat 18.07.2025.

⁸⁵ *Ibidem*

⁸⁰ *Ibidem*

⁸¹ *Ibidem*

Easy Rider sau The Godfather au captat atmosfera sumbră a unei Americi deziluzionate, unde valorile erau relativizate, iar eroii nu mai aveau convingeri ferme. Muzica lui Bob Dylan și Jimi Hendrix, chiar protestele formației Creedence Clearwater Revival au oferit coloana sonoră a disidenței și a fricii în societatea americană. Comedia americană s-a poilitizat cu timpul. Emisiuni precum The Smothers Brothers Comedy Hour sau reviste precum Mad Magazine au incorporat satira anti-război, iar artiști ca George Carlin sau Richard Pryor au folosit umorul ca și armă de contestare a Războiului din Vietnam. Astfel, comedia nu mai era doar divertisment, ci un vehicul al revoltei culturale.

Industria filmului a abordat cu reticență subiectul conflictului din Vietnam în timpul războiului, temându-se de impactul comercial și politic. Filmele realizate ulterior, precum *Coming Home* sau *Apocalypse Now*, au fost adesea marcate de o vină colectivă și o viziune pesimistă asupra veteranilor.⁸⁶ Criticii au remarcat tendința de a-i portretiza ca fiind alienați și traumatizați, ceea ce i-a nemulțumit pe mulți foștii combatanți. Aceștia au considerat că Hollywoodul a proiectat propriile sale angoase asupra lor.⁸⁷ După ce războiul din Vietnam s-a încheiat, impactul cultural a rămas. Filmele *Platoon*, *Full Metal Jacket* sau *Top Gun* au reflectat atât dorința de reconciliere cu trecutul, cât și o revalorizare a imaginii armatei. În muzică, artiști precum Bruce Springsteen au continuat să evoce experiențele veteranilor, oferind piese cu semnificații ambigue, precum *Born in the U.S.A.*, interpretată diferit de publicul conservator și cel progresist.⁸⁸ Războiul din Vietnam a reprezentat mai mult decât o pată a politicii externe a Statelor Unite ale Americii, a fost o traumă culturală care a remodelat profund conștiința colectivă americană. A schimbat irevocabil modul în care americanii se raportează la guvern, armată, artă și adevăr. Cultura pop post-Vietnam, de la muzică la industria cinematografică, nu a fost doar o reflexie a realității, ci un câmp de luptă ideologic în care s-au confruntat revolta, durerea și dorința de schimbare.

Această mișcare de anti-război s-a răspândit în toată lumea și mai ales în Europa de Vest. În introducere am vorbit despre cum această mișcare de război a devenit și o mișcare transnațională care a unit mai mulți oameni din mai multe continente. Reațeaua aceasta a format conexiuni și schimburi de idei între oameni. Îmbinând acest fapt cu misiunea mișcării anti-război, reiese

faptul că și viziunea cetățenilor de peste hotare a fost schimbată în privința conflictului vietnamez. Disidența culturală a ajuns în țările care se aflau în această rețea transnațională și a fost adoptată cu deschidere, la fel și valorile și principiile mișcării. În cazul acestei licențe, o țară care face parte din societatea transnațională formată atunci este Germania de Vest. Aceasta a fost la rândul ei o țară care a contestat temeinic violența comisă în Războiul din Vietnam prin intermediul studenților și intelectualilor vremii, s-au hotărât că au ceva de spus față de conflict. Vorbind și din punct de vedere al contraculturii din Germania de Vest, ea a fost de asemenea prezentă în modul de trai și cel mai probabil în stilul de viață adoptat de oamenii din acele vremuri. Datorită faptului că mișcarea anti-război avea deja prestabilite niște valori, mișcările care s-au format în Europa de Vest susțineau aceleași seturi de valori și idei, ca de altfel și celelalte mișcări din alte țări. Acea era a protestelor transnaționale a fost caracterizată printr-o ruptură culturală, istorică și politică, unde tinerii se revoltau împotriva valorilor și politicilor tradiționale. Așadar, protestele din Germania de Vest au fost niște aliați ai mișcării de anti-război din SUA, care au avut campanii diverse și unite de indignarea comună față de un război nedrept.⁸⁹

La o jumătate de secol de la încheierea Războiului din Vietnam, impactul său continuă să se facă simțit în societatea, politica și cultura americană. Acest conflict, care a polarizat o națiune întreagă și a zguduit încrederea în instituțiile statului, rămâne un subiect de reflecție pentru istorici, veterani și cetățeni. Războiul din Vietnam a marcat începutul unei rupturi profunde între poporul american și conducerea sa politică. Acesta a fost momentul în care cetățenii au realizat că guvernul era dispus să ascundă adevărul și să manipuleze opinia publică în favoarea unei agende geopolitice câștigătoare.⁹⁰ Experiența războiului a format un sentiment de eșec și trădare, care a condus la o cultură a cinismului și alienării persistând până în prezent. Lipsa de încredere în instituții, reticența față de implicarea civică și ascensiunea retoricii populiste pot fi înțelese prin prisma traumei colective generate de Vietnam, chiar dacă activismul în SUA acum în contemporaneitate este din ce în ce mai pronunțat. Printre

⁸⁶ *Ibidem*

⁸⁷ *Ibidem*

⁸⁸ *Ibidem*

⁸⁹ Alexander Sedlmaier (ed.), *Protest in the Vietnam War Era*, Palgrave Macmillan, Cham, 2022, colecția „Palgrave Studies in the History of Social Movements”, p.177.

⁹⁰ Betty A. Marton, „A Half Century Later: Understanding the Impact of the Vietnam War”, Vassar College News, publicat în 2025, disponibil la vassar.edu/news/a-half-century-later-understanding-the-impact-of-the-vietnam-war, accesat la 18.07. 2025.

cele mai importante lecții ale războiului prezintă victoria militară care nu poate fi separată de contextul politic. Războiul din Vietnam a demonstrat limitele capacității SUA de a remodela societăți externe prin forță.⁹¹ În ciuda superiorității armamentului și a resurselor, Statele Unite nu au reușit să impună o ordine durabilă în Vietnam, pentru că nu au înțeles dinamica internă a țării, cultura și istoria acesteia.⁹² Mai mult despre lecțiile învățate în războiului aceste arată costul disproporționat pe care l-au plătit Statele Unite ale Americii. Mai ales, SUA aplicat politicile de succes din Europa într-o cu totul altă țară de pe alt continent. Urmând idealismul wilsonian, care nu permitea distincții între amenințări sau importanța revalidivă a statelor, SUA simțindu-se obligată să lupte pentru ceea ce era drept, indiferent de condițiile locale și independent de geopolitică.⁹³ De asemenea, o problemă în decursul Războiului din Vietnam, Statele Unite ale Americii nu au avut o strategie prea clară. Această lipsă de claritate a condus la ambiguități în acțiune, contradicții în discurs și la o prelungire a conflictului fără o direcție clară. America nu a reușit să stăpânească nefamiliaritatea cu care s-a confruntat în Vietnamul de Sud. Un astfel de factor în eșecul politicii externe americane a fost lipsa de coeziune internă în interiorul administrațiilor.

Deziluzionarea americanilor a venit din prăbușirea perspectivei optimiste în legătură cu războiul și faptul că Vietnamul de Sud ar fi avut potențialul de a deveni o democrație.⁹⁴ Războiul a generat proteste, crize morale și politice, și o pierdere a credinței într-un ideal național comun. Un alt factor esențial a fost eșecul comunicării guvernamentale. Politicienii greșeau adeseori în declarațiile lor asupra diverselor probleme și aveau tendința de a înflori realizările.⁹⁵ Un fapt esențial pe care SUA trebuia să ia în considerare era necesitatea unei strategii militare clare, care nu da dovadă de ambiguitate. Mai mult decât atât, Statele Unite nu luau în considerare un scenariu al pierderii unor lupte, astfel încât nu erau pregătiți nici logistic, dar nici moral sau psihologic. Iar din capitolele discutate până acum, știm că factorul psihologic, atât pentru armată cât și pentru publicul american, a fost un factor decisiv în soarta războiului. Idealurile fără fundament realist pot deveni periculoase atunci când sunt aplicate mecanic în contexte care le contrazic. Această lecție,

deși evidentă, a fost adesea ignorată în intervenții. Mai mult pe tema rezistenței psihologice, această uzură poate duce la inevitabil la retragere, iar retragerea fără victorie nu doar că slăbește prestigiul, dar și influența geopolitică a unui stat. Una dintre cele mai subtile, dar esențiale lecții ale Războiului din Vietnam este că o democrație nu poate duce o politică externă serioasă dacă este divizată intern.⁹⁶ Când victoria asupra adversarilor interni devine unicul obiectiv al politicii, coeziunea se destramă. În lipsa unui consens minim, politica externă devine victima disputelor interne, iar deciziile strategice sunt compromise de interese partizane.⁹⁷ A mai existat și perfecționismul moral când vine vorba despre eșecul american în Vietnam. Conflictul din Asia de Sud-Est a pus America față în față cu propriile limite morale. Experiența acestui război a forțat SUA să își pună în acord perfecționismul moral și să ia în calcul necesitățile unui mediu internațional mai puțin primitiv și mai complex.⁹⁸ Dorința de a face bine, fără a înțelege pe deplin realitatea de pe teren, a dus nu doar la eșec, ci și la pierderea credibilității internaționale. Într-un final, putem lua în considerare că înfrângerea SUA în Vietnamul de Sud ca și o contribuție indirectă la prăbușirea Uniunii Sovietice, mai exact a Cortinei de Fier. Sovieticii au avut convingerea că aranjamentele de fapte și istorice au fost defapt în favoarea lor, determinându-i să se extindă și în alte țări.⁹⁹ Misiunea inițială a Statelor Unite ale Americii de a îngrădi comunismul, a provocat mai mult extinderea lui prin Uniunea Sovietică, ca mai apoi regimul comunist să fie abolit. Dacă această teorie este sau nu validă, ea arată cum lecțiile istoriei sunt rareori simple și directe, dar deseori pline de paradoxuri. Lecțiile Războiului din Vietnam sunt multiple și bine justificate. Ele privesc nu doar politica externă și strategiile militare, ci și felul în care o societate democratică înțelege puterea, responsabilitatea și propriile valori și identitate. Dincolo de pierderi și de traume, Războiul din Vietnam a fost un moment de trezire pentru Statele Unite ale Americii. Corectarea greșelilor și învățarea lecțiilor din Războiul din Vietnam, presupune luciditate, conștientizare, voință și dorință de schimbare. Aceste lecții, chiar dacă sunt de domeniul trecutului, într-o lume tot mai complexă rămân mai actuale ca niciodată.

Pentru o viziune și mai bună a războiului și a mișcării anti-război, ne putem uita din urmă la el. La cincizeci de ani de la căderea Saigonului și

⁹¹ *Ibidem*

⁹² *Ibidem*

⁹³ Henry Kissinger, *Diplomația*, traducere de Mircea Ștefancu și Radu Paraschivescu, București, Editura BIC ALL, 2007, p.541.

⁹⁴ *Ibidem*, p.607.

⁹⁵ *Ibidem*, p.609.

⁹⁶ *Ibidem*, p.609.

⁹⁷ *Ibidem*, p.609.

⁹⁸ *Ibidem*, p.610.

⁹⁹ *Ibidem*, p.610.

sfârșitul oficial al Războiului din Vietnam, conflictul rămâne o temă profund controversată în conștiința publică americană. Departe de a fi un eveniment finalizat, războiul din Vietnamul de Sud a marcat puternic nu doar pe cei care l-au trăit, ci și direcția politicii externe și identitatea națională a Statelor Unite. Experiențele veteranilor din război reflectă dimensiunea umană a conflictului. La Muzeul de Istorie și Cultură din Virginia, curatorii au adunat mărturii și obiecte personale de la veterani, prizonieri de război și activiști.¹⁰⁰ În acest muzeu, s-au găsit tot soiul de povești personale, care încapsulează experiența Războiului din Vietnam pentru familiile soldaților din ambele tabere cum ar fi cadouri simbolice păstrate de combatanți de la soții sau copii. Chiar și după retragerea trupelor în anul 1973 și căderea Saigonului în 1975, războiul a lăsat o urmă imensă asupra Vietnului și asupra Statelor Unite. În SUA, mulți veterani au fost marginalizați, iar refugiații vietnamezi au trebuit să-și reconstruiască viețile de la zero. Totuși, comunitățile vietnameze din America au reușit să se integreze, contribuind activ în domeniul precum serviciul militar, politica și activismul civic.¹⁰¹ Lecțiile din Vietnam, descrise anterior, reapar în dezbaterile despre conflictele recente din Irak, Afganistan sau Ucraina, unde societatea americană este din nou împărțită între intervenționism și izolaționism.¹⁰²

Din acest capitol reiese încă odată pueța societății civice, de a se mobiliza pentru un scop mareț și pentru a milita pentru o politică externă corectă, care nu intervine în sistemele altor state. Pe lângă scopul schimbării direcției politicilor, s-a luptat pentru oprirea crimelor și actelor inumane orintate către cetățenii vietnamezi și a soldaților americani. S-a mai luptat pentru echitatea rasială, atât în cadrul armatei, cât și în interacțiunile din țara de origine, Statele Unite ale Americii. Se accentuează amploarea globală pe care a luat-o mișcarea anti-război și contestarea vechiilor ideologii. Mai mult decât atât, importanța generației care a dat naștere acestei mișcări anti-război și anume mișcarea hippie. Mișcarea de contestație nu am putut să existe fără valorile și principiile adoptate de către mișcarea hippie, pornind de la contestarea normelor sociale, până la întocmirea întregii ideologii a pacifismului. Susținători ai pacifismului au fost mișcări anti-război, Martin Luther King Jr. prin discursul său I Have a

Dream din anul 1963 și Mahatma Ghandi¹⁰³. Pacifismul s-a consolidat având următoarele valori non-violența și utilizarea metodelor pașnice. În zilele noastre, metodele pașnice sunt cele mai des folosite și acestea sunt protestele de natură pașnică, în cadrul politicii externe sunt cele pe cale diplomatică, mai ales dialogul politic, medierea pașnică a conflictelor internaționale, tratatele și negocierile bilaterale și multilaterale.

Prin urmare, transformarea mișcării hippie în puternica mișcare anti-război purtată de mai multe națiuni, prin prisma protestului analizat, nu numai că a mobilizat cetățenii, dar a contribuit la contestarea Războiului din Vietnam. Fără activismul civic și implicarea reală a mass-media în conflict, multe dintre ororile și greșelile războiului nu ar fi știute și contestate de către public. Prin aceste proteste se exercită dreptul cetățenilor la libera exprimare, dar și dreptul de știi adevărul despre acțiunile propriului stat în plan extern. Un punct foarte important de subliniat este transparența pe care o cerea societatea americană în privința Războiului din Vietnam, în special în vederea crimelor asupra civililor, dar sistemului și a condițiilor dure ale armatei americane. Fără o rețea transnațională de contestare a războiului, probabil conflictul ar fi avut o cu totul altă turnură. Lecțiile învățate și trăite pe parcursul conflictului din Vietnamul de Sud, sunt bine impimate nu numai în conștiința americană colectivă, dar și a oamenilor de peste hotare care au urmărit rezultatele războiului, dar mai ales cred că și în administrațiile prezidențiale ce au urma de atunci încolo. O lecție finală care iese la suprafață din perioada tumultoasă a perioadei anilor 60'-70', este susținerea unei cauze cu tărie. Dreptul de a protesta acțiunile statului într-o democrație este parte din constituția acestuia ca formă de liberă exprimare, mai ales atunci când vocea poporului semnaleză crimele desăvârșite de către stat sub orice formă au fost acestea desăvârșite.

CAPITOLUL 3. MIȘCAREA ANTI-RĂZBOI DIN GERMANIA DE VEST

Acest capitol se va focusa pe analiza și studiul protestului din data de 11 aprilie 1968, cu moartea activului politic german, Rudi Dutschke, în timpul protestelor împotriva editorului german Axel Springer. Mai mult decât atât, vom vorbi despre cum a luat parte Germania de Vest, atunci denumită și Republica Federală Germană (RFG)

¹⁰⁰ Emilie Raymond, „How We Remember the Vietnam War 50 Years Later”, *Time*, 30 aprilie 2025, disponibil la [time.com/7279402/remembervietnamwar50yearslater/](https://www.time.com/7279402/remembervietnamwar50yearslater/), accesat la 19.07.2025.

¹⁰¹ *Ibidem*

¹⁰² *Ibidem*

¹⁰³ Mahatma Ghandi a fost un politician indian și un lider spiritual care a promovat valorile non-violenței și rezistenței pașnice.

în mișcarea transnațională de anti-război pentru contestarea conflictului din Vietnamul de Sud. Ne vom concentra și pe elementul transnațional susținut de către cadrul conceptul prin societatea mondială descrisă de Școala Engleză a Relațiilor Internaționale, cu atenție pe rețeaua transnațională. De asemenea, ne vom lega și de partea culturală a Germaniei din perioada anilor 60'-70'.

Vom începe prin a vorbi despre cum Germania de Vest a luat parte la mișcarea transnațională pentru protestarea contra Războiului din Vietnam. Este important să menționăm faptul că Germania de Vest era membră NATO la vremea aceea. Din cauza acestui lucru, a existat o reticență în implicarea directă în război.¹⁰⁴ Însă, sprijinul oferit către SUA a fost mai degrabă material și moral, în dezvoltarea Vietnamului de Sud în anul 1955.¹⁰⁵ Forma de contestare germană a Războiului din Vietnam a fost complexă, folosind tot mișcări. Mai mult decât atât, au fost contestate și ideile de pe fondul desfășurării Războiului Rece. Războiul era considerat legitim și de actualitate în Germania de Vest chiar și în contextul divizării Germaniei. Prin sprijinul acordat Statelor Unite ale Americii, Germania de Vest a apărat libertatea Lumii Occidentale.¹⁰⁶ Rolul Germaniei de Vest în contestarea conflictului din Vietnam a fost esențial deoarece a făcut cele mai multe donații economice și umanitare. Germania de Vest a cheltuit anual pe Războiul din Vietnam, ajutând SUA, 7,5 milioane de dolari.¹⁰⁷ Inițial Germania de Vest privea protestele și protestatarii, activiștii revoluționari, drept parte din Noua Stângă. Mișcarea s-a mobilizat și a atins punctul culminant în anii 1972-1973. Acordurile de Pace de la Paris erau ca eveniment foarte aproape de perioada avansării mișcării.¹⁰⁸ Un rol mai puțin important l-au jucat organizațiile internaționale și Lumea a Doua în reacția contra Războiului din Vietnam.

Mișcarea anti-război a fost definită printr-o alianță transnațională. Această alianță a cuprins mai multe campanii și inițiative, dar tot în scopul contestării unui război nedrept. Organizații și mișcări care au făcut parte din această alianță au fost pacifiștii reprezentați de Campania pentru Dezarmare (KfA), Uniunea Socialistă Germană a Studenților (SDS), care făceau parte din categoria cercurilor revoluționare și internaționaliste, organizațiile umanitare precum Hilfsaktion Vietnam (HV) sau Campania de Ajutor pentru

Vietnam. Protestele germane au fost puternic legate de mișcările internaționale și respectiv de acea rețea transnațională. De menționat sunt și ceilalți aliați ai Statelor Unite ale Americii din rețea, precum Australia, Regatul Unit și Japonia.¹⁰⁹ Campania pentru Dezarmare milita pentru limitarea armelor nucleare. Uniunea Socialistă Germană a Studenților a fost o mișcare revoluționară. Au organizat expoziții, proiecții de filme și materiale teoretice despre Răzbiul din Vietnam. În decembrie 1965, SDS și cluburi de argumentare din Berlin au semnat o „Declarație împotriva Războiului din Vietnam”, susținută de autori și intelectuali germani.¹¹⁰ Tar Hilfsaktion Vietnam, fiind o organizație umanitară, a mobilizat ajutoare pentru conflictul din Vietnamul de Sud, atrăgând membri din societatea pacifistă, Quakeri¹¹¹, membrii din Partidul Comunist German care a fost interzis în anul 1956 și alte sindicate.¹¹² Martin Niemöller, lider religios și activist anti-nuclear, a fost unul dintre fondatori.

Protestele contra Războiului din Vietnam au început în anul 1965. Germania de Vest și-a arătat îngrijorările față de deciziile făcute pe plan extern de SUA. După Operațiunea Rolling Thunder din anul 1965, studenții din Germania de Vest au început să facă coaliții. Scopul lor a fost de a milita pentru pace și de a protesta acțiunile agresive desfășurate de către SUA în Războiul din Vietnam. Pe lângă scopul de a protesta față de politica externă a Statelor Unite ale Americii, au existat și alți factori care au contribuit la intensificarea protestelor în Germania de Vest.

O problemă în Germania era lipsa locurilor suficiente la facultate pentru studenții eligibili. Printre studenții care nu au reușit să se înscrie la universitate erau și protestatarii ai Războiului din Vietnam. Aceste scopuri ale studenților i-au unit, ca ulterior să formeze Comitetul de Pace pentru Studenții Vest Europei. Acest comitet a conectat organizațiile studențești din Europa de Vest. Printre grupurile studențești proeminente în Germania de Vest în perioada protestelor a fost Uniunea Socialistă Germană a Studenților (SDS), care a fost fondată în 1946 și afiliată cu Partidul Social Democrat German. Partidul Social Democrat German a

¹⁰⁹ Chris Dixon, Jon Piccini, „*The Anti-Vietnam War Movement: International Activism and the Search for World Peace*”, Christian Philip Peterson, William M. Knoblauch și Michael Loadenthal (ed.), în *The Routledge History of World Peace Since 1750*, part VII, pp. 371-381, London-New York, Routledge, 2018.

¹¹⁰ Alexander Sedlmaier (ed.), *Protest in the Vietnam War Era*, Palgrave Macmillan, Cham, 2022, colecția „Palgrave Studies in the History of Social Movements”, pp. 177-178.

¹¹¹ Quakerii sunt un grup religios creștin apărut în secolul al XVII-lea în Anglia.

¹¹² *Ibidem*, p. 178.

¹⁰⁴ Alexander Sedlmaier (ed.), *Protest in the Vietnam War Era*, Palgrave Macmillan, Cham, 2022, colecția „Palgrave Studies in the History of Social Movements”, p. 174.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 174.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 174.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 181.

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 175.

considerat organizația studențească prea radicală. Se temea că organizația ar fi fost capabilă de a răsturna guvernul dacă și-ar fi setat acest lucru drept obiectiv. Organizația avea idealuri marxiste care se aflau în dezacord cu credințele Partidului. Mai mult decât atât, avea idealuri legate de un guvern anti-autoritarist.

Au criticat campaniile militare din Războiul din Vietnam și au pus în lumină acțiunile de natură agresivă îndreptate către cetățenii vietnamezi care nu aveau legătură cu războiul. Scopul mișcărilor studențești a fost și rebeliunea împotriva valorilor părinților lor și împotriva unui guvern autoritar. SDS a acuzat SUA în perioada conflictului din Asia de Sud-Est de acte de imperialism, făcând o paralelă între acțiunile din Vietnamul de Sud și Holocaustul din Al Doilea Război Mondial. Implicarea studenților germani în protestele pentru pace a fost s-a datorat și dorinței de reducere a sentimentului de vinovăție pentru acțiunile părinților lor din Cel De-al Doilea Război Mondial. Un alt motiv pentru care protestele au început, a fost că o parte din locuitorii din Germania de Vest aveau temerea că ocuparea Vietnamului de Sud de către SUA va ajunge până în Germania. Experiențele anterioare din război au generat această frică. Exemplul orașelor distruse și a raidurilor aeriene terorizau oamenii. Germanii își doareau pace și o viață care nu era controlată de un guvern sever.

Herbert Marcuse a influențat liderii Uniunii Socialiste Germane a Studenților. El credea într-o civilizație liberală, care nu avea restricții asupra libertății și bucuriei cetățenilor. De asemenea Rudi Dutschke, la vremea aceea student radicalist din Germania de Vest, a vorbit despre corupția din guvernul țării și din domeniul educației. El a influențat de asemenea Uniunea Studenților. A condus opoziția din Germania de Vest împotriva implicării SUA în Vietnam. Generația lui Dutschke a crescut conștientă de trecutul nazist al Germaniei și a văzut Statele Unite ale Americii ca pe o forță periculoasă și intruzivă în Vietnamul de Sud. Acțiunile externe ale SUA au fost comparate cu tendințele expansioniste ale lui Hitler, mai ales dorința de expansiune a statului și de dominare a lumii comuniste. Au existat 2 facțiuni protestatere în Germania de Vest. Rudy Dutschke înființează Partidul Verde în 1979. Opoziția partidului lui Dutschke față de acțiunile SUA în Vietnam vine din daunele pe care le-au provocat bombardamentele asupra ecosistemului vietnamez.

Moartea studentului Benno Ohnesorg în anul 1967, a fost un eveniment care a aprins și mai mult protestele din Germania de Vest.

Protestatarii au făcut o paralelă între Berlin și Saigon, din cauza evenimentelor dezastruoase ce s-au întâmplat în trecut. Inițial, cetățenii germani au susținut SUA deoarece acesta reprezenta un sprijin militar pentru statul german oferind securitate. Deși acest suport pentru Statele Unite ale Americii nu a rezistat până la final războiului din Vietnam. Germanilor le era frică de mai puțină prezență militară în Germania odată cu trimiterea mai multor trupe în Vietnamul de Sud. Cu cât Statele Unite ale Americii trimiteau mai multe trupe în Vietnam, germanii nu mai simpatizau la fel de mult motivele SUA. Activiștii aveau perspective următoarele perspective politice, care venea de pe urma dezaprobării comportamentului agresiv al SUA. Acuzațiile au fost revenirea la imperialism, comiterea unor atrocități similare cu ale Holocaustului și urmărirea unor idealuri fasciste. De asemenea, studenții activiști germani aveau nevoie de o metodă de a face față sentimentului de vinovăție de pe urma Holocaustului și Celui De-al Doilea Război Mondial. Sentimentul de vinovăție a fost resimțit și de oamenii care nu au avut nicio legătură cu regimul nazist. Poporul german a vrut să arate lumii că a fost capabil să se schimbe. Sentimentele reprezentau o contradicție pentru protestatari, mai ales pentru faptul că se bazau pe SUA pentru protecție împotriva agresiunii sovietice.

Subiectul central al acestui capitol este analiza protestului din data de 11 aprilie 1968. Înainte de a descrie protestul, putem defini mai bine metodologia lucrării de licență și anume analiza comparativă și studiul de caz. Studiul de caz este o metodă de cercetare folosită în multe domenii, care presupune examinarea detaliată a unui eveniment, a unei persoane, a unui grup, a unei organizații sau a unei situații particulare, cu scopul de a înțelege cum și de ce s-a întâmplat ceva și ce concluzii pot fi trase din acel caz. În schimb, analiza comparativă este tot o metodă de cercetare care presupune compararea a două sau mai multe fenomene, concepte, evenimente sau procese, pentru a evidenția asemănările și deosebirile dintre ele, și pentru a înțelege mai bine semnificația și funcționarea lor.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, Germania de Vest s-a reconstruit sub un sistem democratic și capitalist. Cu toate acestea, în anii 60', o nouă generație de tineri, crescuți într-o societate marcată de conformism și autoritate, au început să pună sub semnul întrebării valorile dominante. Mișcarea studențească germană a fost influențată de curentele anticapitaliste, de lupta pentru drepturile civile în SUA și de opoziția față de războiul din Vietnam. În acest climat

tensionat, figura lui Rudi Dutschke, lider al Uniunii Socialiste Germane a Studenților (SDS), a devenit simbolul opoziției față de establishment.

Evenimentul declanșator a fost când Rudi Dutschke a fost împușcat în cap de Josef Bachmann, un tânăr de 23 de ani cu orientări politice de extremă dreapta.¹¹³ Deși Dutschke a supraviețuit, atacul a declanșat un val masiv de proteste în întreaga Germanie de Vest. Studenții au acuzat presa, în special trustul Axel Springer și ziarul *Bild*, că au creat un climat de ură împotriva liderilor de stânga. Mulți considerau că tentativa de asasinare a fost alimentată de campaniile mediatiche de demonizare a mișcării studențești.¹¹⁴ Revolta s-a manifestat în marile orașe precum Berlinul de Vest, Hamburg, München, Frankfurt și Essen. Protestatarii au folosit metode precum marșuri masive și demonstrații violente, blocaje ale distribuției publicațiilor Springer, pătrunderi în sediile trustului, cu acte de vandalism, ciocniri cu forțele de ordine, care au ripostat cu tunuri de apă și arme și intervenții simbolice, precum întreruperea slujbelor religioase.¹¹⁵ Guvernul, prin vocea cancelarului Kurt Georg Kiesinger, a reacționat dur, avertizând asupra unui plan politic cu caracter revoluționar. Clădirile trustului Springer au fost protejate de baricade și poliție, reflectând gravitatea situației.¹¹⁶ Deosebirea între violența simbolică asupra obiectelor, de exemplu geamuri sparte, mașini blocate și violența fizică asupra persoanelor, a fost esențială în retorica protestatară. Studenții au încercat să justifice contra-violența demonstrativă ca reacție legitimă la opresiunea sistemică.¹¹⁷ Reacția autorităților a fost prin intervenția de a descuraja descuraja protestele, mass-media conservatoare a portretizat protestatarii ca vandali și extremiști periculoși, guvernul federal nu a negociat cu protestatarii și a menținut protecția acordată trustului Springer și după proteste, s-a consolidat o interpretare legală extinsă a violenței, prin așa-numitul verdict Laepple, care considera și blocajele nonviolente drept acte violente din punct de vedere juridic.¹¹⁸ Impactul și consecințele protestelor au fost radicalizarea unei părți a stângii germane. Aceste evenimente pregătesc scena pentru apariția grupurilor teroriste de stânga, precum Facțiunea

Armata Roșie (RAF). Protestul a marcat un moment de cotitură în critica mediatică de stânga, anticipând mișcările pentru democratizarea spațiului informațional.¹¹⁹ A dus la o consolidare a opiniei publice împotriva violenței, dar și la simpatia față de studenți în cercurile intelectuale și a influențat dezbateră publică despre libertatea presei versus responsabilitatea presei într-o democrație.

Opinia publică a fost divizată în două, pe deoparte vârstnicii și conservatorii, care au condamnat protestele, iar pe de alta membrii tineri și educați ai societății care au empatizat cu mișcarea, considerând-o o expresie legitimă a nemulțumirii față de structurile autoritare.¹²⁰ Victimele protestelor cuprind răniți atât în rândul protestatarilor, cât și al forțelor de ordine, în urma confruntărilor violente, în special în Berlin și Hamburg. Au fost arestate mai multe persoane pentru vandalism, blocarea distribuției ziarelor și tulburarea ordinii publice, iar daunele au fost clădirile și vehiculele avariate.¹²¹ Sediile trustului Axel Springer au fost ținta atacurilor cu pietre, cocteiluri Molotov și incendieri minore, în special în Berlin, mai exact sediul Springer de lângă Zidul Berlinului. Un fapt important este faptul că Rudi Dutschke a putut să-și revină după tentativa de asasinare. Aceste evenimente au împins societatea către o reflecție socială. S-a deschis o dezbatere amplă despre voința presei, limitele protestului și fragilitatea democrației. Numărul participanților la protest estimează între 30.000 și 50.000 de persoane. S-a participat în valuri la protestele anti-Springer din aprilie 1968 în Germania de Vest. Nu toate demonstrațiile au fost simultane, dar în anumite zile au avut loc proteste în paralel în cel puțin 10 orașe mari. Dacă am lua orașele pe rând, în Berlin după atentatul asupra lui Rudi Dutschke peste aproape 2000 sau 3000 de studenți au protestat în fața sediului Axel Springer, iar în Hamburg, München, Essen și Frankfurt au existat proteste simultane cu sute sau chiar mii de participanți.¹²² În München, protestatarii au pătruns în clădirea Springer înainte de intervenția poliției.

Din analiza comparativă între protestele din data de 15 octombrie 1969 și 11 aprilie 1968 din Statele Unite ale Americii și Germania de Vest, putem observa că în anii 60' atât în Europa de Vest, cât și în Statele Unite ale Americii, o nouă generație de tineri studenți a început să conteste

¹¹³ Norman Crossland, „Riots after shooting in Berlin”, *The Guardian*, 13 aprilie 1968, disponibil la: <https://www.theguardian.com/world/1968/apr/13/germany.fromthearchive>, accesat la 19.07.2025.

¹¹⁴ *Ibidem*

¹¹⁵ *Ibidem*

¹¹⁶ *Ibidem*

¹¹⁷ Alexander Sedlmaier, *Consumption and Violence. Radical Protest in Cold-War West Germany*, Ann Arbor, The University of Michigan Press, 2014, pp.168-204.

¹¹⁸ *Ibidem*, pp.168-204.

¹¹⁹ *Ibidem*, pp.168-204.

¹²⁰ *Ibidem*, pp.168-204.

¹²¹ *Ibidem*, pp.168-204.

¹²² Norman Crossland, „Riots after shooting in Berlin”, *The Guardian*, 13 aprilie 1968, disponibil la: <https://www.theguardian.com/world/1968/apr/13/germany.fromthearchive>, accesat: 19.07.2025.

valorile și ordinea preexistentă. Într-un climat global marcat de Războiul din Vietnam și Războiul Rece, revoltele împotriva autorității statale, contestarea valorilor tradiționale și opoziția față de Războiul din Vietnam, au reprezentat o oportunitate de a forma o alianță care depășea granițele naționale, împreunând diferite mișcări sociale. Protestele studențești din Germania de Vest din aprilie 1968 și Moratoriul pentru Pace din SUA din 15 octombrie 1969 au fost două evenimente importante care au reflectat tensiunile epocii. Analiza comparativă a acestor proteste va urmări contextul istoric, cauzele, actorii implicați, metodele folosite și impactul asupra societății.

În Statele Unite, Moratoriul pentru Pace din 15 octombrie 1969 a fost un protest planificat național împotriva Războiului din Vietnam, într-un moment în care implicarea militară americană era tot mai contestată, având o politică externă din ce în ce mai agresivă. Scopul a fost mobilizarea opiniei publice pentru a cere retragerea imediată a trupelor și încheierea vărsării de sânge. În Germania de Vest, protestele au izbucnit după tentativa de asasinare asupra liderului studenților Rudi Dutschke, în data de 11 aprilie 1968. Deși Dutschke a supraviețuit, atacul a fost perceput ca un act care a determinat acest atentat, în special trustul Axel Springer, acuzat pentru împotrivirea mișcării studențești. Acest moment a catalizat revolta tinerilor împotriva autoritarismului, manipulării mediaticе și stagnării sociale postbelice. Atât în Germania de Vest, cât și în SUA, protestele au fost conduse de studenți, intelectuali și membri activi ai societății civile. În Germania de Vest, liderul simbolic a fost Rudi Dutschke și organizația SDS (Uniunea Socialistă Germană a Studenților), în timp ce în SUA, protestele au reunit milioane de cetățeni, de la studenți, la artiști, celebrități, sportivi, veterani și lideri religioși. Printre susținătorii vocali au fost senatorul Edward Kennedy și dr. Benjamin Spock.

Diferența majoră între cele două proteste constă în natura lor. Protestele din Germania de Vest au fost violente în unele cazuri, incluzând acte de vandalism, incendieri, ciocniri cu poliția și blocarea distribuției presei. În SUA, protestul din 15 octombrie a fost în cea mai mare parte pașnic, marcat de marșuri, mitinguri, slujbe religioase, priveghiuri simbolice și diverse activități care informau oamenii despre ce se întâmplă în Războiul din Vietnam. Autoritățile germane au reacționat ferm. Poliția a intervenit cu tunuri cu apă, iar protestele au fost semnalate și sancționate de poliție și guvern. Sediile Springer au fost baricadate și apărate. În SUA, administrația Nixon a ales tăcerea publică în ziua protestului, însă au existat incidente izolate de arestări în anumite orașe. În ambele cazuri,

protestele au fost întâmpinate cu o opinie publică divizată și cu focusul îndreptat spre tinerii care se răzvrăteau împotriva propriului guvern.

În privința victimelor, a impactului și a reflecțiilor sociale, în Germania de Vest protestele au dus la numeroși răniți și arestați, iar sediile Axel Springer au fost avariate. În SUA, nu s-au înregistrat victime, dar au avut loc tensiuni locale între protestatari și autorități. În Germania de Vest, protestele au contribuit la radicalizarea unei părți a stângii și la nașterea unor grupuri ca Facțiunea Armata Roșie (RAF). În Statele Unite ale Americii, Moratoriul a accelerat presiunea publică pentru retragerea trupelor, contribuind la discursul politic ce a dus în cele din urmă la încheierea războiului cu ajutorul esențial al mass-mediei.

Deși diferite ca formă și desfășurare, protestele din Germania de Vest și Statele Unite ale Americii reflectă aceeași nemulțumire profundă față de autoritate, agresiune militară excesivă și manipulare. Ambele au arătat puterea opiniei publice organizate, dar și limitele răspunsului democratic în fața presiunii sociale. Dacă protestul din Germania de Vest a dus la o polarizare accentuată și a influențat radicalismul politic, cel din Statele Unite a fost un exemplu de activism pașnic cu ecouri în istoria democrației participative. Analiza comparativă confirmă ideea că protestele nu au contestat doar războiul, ci și au modelat viitorul societăților moderne. Mai mult decât atât, aceste proteste dovedesc faptul că puterea protestelor este mult mai mare datorită rețelelor transnaționale din care fac parte. Totodată, forma de contestare culturală a fost transferată prin conexiunile formate în acea societate care a contestat împreună Războiul din Vietnam. Societate care împărtășește aceleași valori și principii precum, non-violența, nonconformismul, libertatea de exprimare și comuniunea. Contracultura americană a fost preluată de cetățenii din Germania de Vest, mai ales muzica și filmele. Au avut aceeași misiune de a nu se supune unui guvern care tindea să fie autoritar și care nu era transparent și pe alocuri încerca să mușamalizeze niște evenimente importate pentru public.

Mai mult despre conexiunile internaționale și rețeaua transnațională dovedește și faptul cum Germania de Vest a avut primul contact cu Războiul din Vietnam. Activiștii au avut acces la informații prin ambasada vietnameză din Berlinul de Est, la fel și reprezentanțele Frontului Național de Eliberare a Vietnamului de Sud din Paris și Praga.¹²³ Mai mulți intelectuali au susținut

¹²³ Alexander Sedlmaier (ed.), *Protest in the Vietnam War Era*, Palgrave Macmillan, Cham, 2022, colecția „Palgrave Studies in the History of Social Movements”, p.177.

cauza războiului precum Jean-Paul Sartre și Bertrand Russel, ambii fiind filosofi. A existat un Congres Internațional în Berlinul de Vest în anul 1968, care a unit în jur de 5000 de delegați din aproape 14 țări.¹²⁴ A mai existat de asemenea o conferință în capitala Suediei, Stockholm, care a ajutat aceeași cauză. Au fost organizații ca și Resistance of the Army (RITA) care au sprijinit dezertarea militară americană.¹²⁵ Această organizație a fost sprijinită de către actrița Jane Fonda și filosoful Jean-Paul Sartre. A existat și un sprijin pentru Mișcarea GI în Germania de Vest, mai exact Max Watts.¹²⁶ A ajutat la editarea a ziarului *Graffiti* pentru militari.

Proteste împotriva Războiului din Vietnam în Republica Federală Germania (RFG) au făcut parte dintr-un val mai larg de contestare globală față de imperialismul american și valorile conservatoare ale Războiului Rece. Dacă în Statele Unite, protestele au avut o evoluție în mare parte pașnică, în Germania de Vest, contextul politic, social și cultural a condus către o radicalizare treptată a mișcării. Au existat confruntări violente, o retorică revoluționară și apariția unor grupuri extremiste precum Facțiunea Armata Roșie (RAF). Interacțiunile violente au avut loc în anul 1965 când poliția a fost nevoită să intervină pentru a calma demonstrațiile.¹²⁷ S-au transmis slogane pro-SUA în Germania de Vest, la fel și slogane anti-comuniste. Un slogan folosit și de Rudi Dutschke a fost „Arme pentru Viet Cong!”¹²⁸ Cât despre Facțiunea Armata Roșie am putea spune că a interpretat Războiul din Vietnam pentru a influența cursul războiului din Indochina. Mai mult decât atât, RAF a cauzat daune Corpului Armatei din SUA din orașul Frankfurt în anul 1972. Organizația a comunicat faptul că pentru strategiile de exterminare din Vietnamul de Sud, Germania de Vest și Berlinul de Vest nu ar mai trebui să fie un hinterland¹²⁹ sigur.¹³⁰ Această analiză descrie etapele de intensificare a conflictului dintre mișcarea studențească germană, stat și presă, alături de rețelele

de solidaritate internațională formate în jurul protestului și evident a Războiului din Vietnam.

Un aspect al protestelor germane a fost și solidaritatea față de alte grupuri care se confruntau cu aceeași problemă, atât în interiorul cât și în afara țării. A existat solidaritate față de minorități și lucrătorii migranți. De exemplu, cazul „Ramstein 2” și legăturile cu Panterele Negre (Black Panthers) a reflectat solidaritatea dintre activismul german și mișcările afro-americane din Statele Unite ale Americii. KD Wolff¹³¹ a fondat un Comitet de Solidaritate pentru Panterele Negre, care au susținut Mișcarea GI, subliniind că lupta nu era anti-americană, ci anti-imperialistă.¹³² De asemenea, relațiile cu muncitorii migranți, în special cei italieni și turci, au adus un nou strat de complexitate în protest. Au combinat lupta socială cu mișcarea anti-război. Organizații precum Unione Inquilini¹³³ au văzut în lupta vietnameză o sursă de inspirație pentru combaterea exploatarei capitaliste.

Reacția Germaniei de Vest față de proteste a fost manifestată prin interdicții și arestări. Statul german a răspuns dur, combinând represiunea fizică cu pedepse juridice. Demonstrațiile au fost interzise sau înconjurate de multe echipaje de poliție, care au condus la arestări preventive. Poliția era adesea înarmată cu grenade de mână și mitraliere, conform așa-numitei „Legi a Grenadei de Mână” aplicată în Berlinul de Vest, o Lege de Urgență permisă.¹³⁴ Activiștii au avut parte de procese juridice penale îndelungate. Un caz este cel al lui Uli Kranzusch, care a fost acuzat de tentativă de omor.¹³⁵ Procesele juridice au devenit un mijloc de a vorbi despre Războiul din Vietnam și din prisma încălcării dreptului internațional.

Mișcarea de protest din Germania de Vest împotriva Războiului din Vietnam a fost mai mult decât o reacție de contestare, a fost o mișcare radicală, intersecțională și ideologică, care a contestat nu doar politica externă a Statelor Unite ale Americii, ci și autoritatea politică și moralitatea în Germania de Vest. Deși violența și retorica extremistă au alienat o parte din opinia publică, această mișcare a avut un rol important în schimbarea percepției asupra politicii internaționale și a stimulat reflecția democratică în societatea vest-germană. Mișcarea anti-război din Europa de Vest nu a fost numai solidară

¹²⁴ *Ibidem*, pp.184-185.

¹²⁵ *Ibidem*, p.188.

¹²⁶ Max Watts este defapt pseudonimul politic al jurnalistului și activistului Thomas Schwatzer, care a fost activ în organizația Resistance Inside the Army (RITA) pentru militarii dezertori americani din Războiul din Vietnam. A organizat rute de refugiu și a colaborat cu membrii ai contraculturii internaționale.

¹²⁷ *Ibidem*, p.180.

¹²⁸ *Ibidem*, p.185.

¹²⁹ Hinterland desemnează zona din spatele liniei frontului sau o regiune îndepărtată care servește drept sprijin pentru operațiuni sau activități. Pe scurt, zonă sigură neatinsă de conflict direct.

¹³⁰ *Ibidem*, pp. 192-195.

¹³¹ Karl Deitrich Wolff a fost unul dintre organizatorii importanți ai Congresului Internațional Vietnam.

¹³² *Ibidem*, pp. 188-189.

¹³³ Unione Inquilini a fost o uniune a chiriașilor italieni care a jucat un rol interesant în contextul protestelor împotriva războiului din Vietnam.

¹³⁴ *Ibidem*, p.193.

¹³⁵ *Ibidem*, p.124-129.

mișcării din SUA, dar a fost la fel de activă. Protestele au contribuit la contestarea conflictului din Asia de Sud-Est, în timp ce Germania de Vest se confrunta cu propria luptă în Războiul Rece. În ciuda represiunii și fragmentării, mișcarea a unit studenți, migranți, muncitori și minorități într-o alianță puternică împotriva hegemoniei imperiale și a injustiției sociale.

Mai mult despre contracultura în Germania de Vest după anul 1968, odată cu mișcările de protest și revolta anti-autoritară observăm o schimbare în natura subculturii. Subcultura vest-germană devine explicit politică. Această formă de contracultură s-a desfășurat între anii 60'-70'. Așa cum am menționat în introducere și cum ne-am dat seama pe parcursul lucrării de licență, anul 1968 a fost un punct de cotitură și de rebeliune globală. În anul 1968, au luat naștere mai multe tipuri de subculturi care se regăseau la intersecția culturii populare și politicii radicale.¹³⁶ Inovația anilor 1960 a transformat subcultura tineretului care era bazată pe consumul pop-cultural și o nouă identitate specific politică în actul de rebeliune juvenilă care era defapt un proiect anti-autoritarist exprimat prin modă, muzică și stil de viață.¹³⁷ Revolta din 1968 din Germania de Vest a fost mai mult decât o mișcare politică de stradă sau o revoltă studentească. A fost o schimbare profundă a modului în care cultura, viața cotidiană și politica interacționau. Într-un context marcat de autoritarism, moștenirea și istoria nazismului și realitatea Războiului Rece, studenții germani și-au canalizat energiile și au format o subkultură ce a îmbinat muzica, arta, stilul de viață nonconformist și activismul politic. Astfel, revolta anti-autoritară nu a fost doar o serie de proteste, ci un proiect cultural și existențial.

Sub influența doctrinei avangardei artistice, precum situaționismul francez sau mișcarea Provo din Olanda, revolta din Germania de Vest s-a concentrat pe ideea de revoluție a vieții cotidiene.¹³⁸ Aceasta a implicat nu doar schimbarea instituțiilor, ci și perturbarea normelor sociale zilnice, prin gesturi simbolice, ironie și intervenții directe. Subcultura a adus laolaltă ziare underground, edituri, rețele de distribuție, grupuri politice independente și inițiative sociale cum a fost înființarea grădiniței.¹³⁹ Se estompa distincția dintre cultură, politică, între artă și viața cotidiană. Tinerii „Gammler”, nonconformiști cu păr-

lung și haine lejere, au fost asociați cu rockeri sau hipioți. Ei nu se opuneau sistemului prin manifeste politice, ci prin simpla lor prezență, care tulbura normele sociale. Reacția oamenilor descria o publică ce sfida autoritatea prin simpla sa prezență și înfățișare.¹⁴⁰ Acest termen de Gammler a fost adoptat de presa de dreapta din Germania de Vest, spre exemplu de *Bild Zeitung*, cu scopul denigrării studenților și a liderilor politici care făceau parte din subkultură, denumiți „Polit-Gammler”.

Evenimente precum Revoltele Schwabing care s-au întâmplat în anul 1962 sau concertul tumultuos al Rolling Stones din 1965 la Waldbühne au evidențiat legătura directă între muzica și rezistența politică. Concertul a fost întrerupt de o bătălie între tineri și poliție.¹⁴¹ Muzica nu mai era doar divertisment, ci o forță de mobilizare, contestare și afirmare identitară. Trupele și evenimentele underground au creat spații în care tinerii se puteau exprima liber, într-o societate în care conformismul era obligatoriu și de la sine înțeles. Pentru Rudi Dutschke sau chiar Herbert Marcuse, acest tip de exprimare conținea un potențial anarhic și subversiv, dar au fost total convinși de ideea de hipioți sau Gammler. Totuși alți intelectuali precum Bahman Nirumand, criticau orientarea subculturii deoarece punea mai presus împlinirea personală decât militarea pentru politic propus.¹⁴² Revista *Song* și lucrările lui Rolf Schwendter au teoretizat caracteristicile subculturii, transformând-o într-o formă de contestare politică. Schwendter a subliniat că subcultura devine contracultură doar atunci când nu poate fi controlată de sistem și când urmărește activ emanciparea și transformarea socială.¹⁴³ Viziunea lui asupra nonconformismului tinerilor era ca un mare refuz, legându-se de ideile susținute de Herbert Marcuse, față de normele societății germane.

Festivalul Essener Songtage din anul 1968, organizat de Rolf Ulrich Kaiser¹⁴⁴, a reprezentat a dezvoltat ideea de antidot pentru deficiențele artistice și spirituale ale societății germane. De aici a apărut și termenul „underground”, care îmbină muzica, arta și credințele politice radicale, promovând ideea unei producții culturale autonome, liberă de constrângerile pieței. După anul 1968, mișcarea de contestare s-a fragmentat. Au existat grupuri ca și K-Gruppen, care au încercat să reînvie ideologia marxist-leninistă,

¹³⁶ Timothy Scott Brown, „1968 Underground: West German Radicals between Subculture and Revolution”, în *Subcultures, Popular Music and Social Change*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2014, p. 219.

¹³⁷ *Ibidem*, p.219.

¹³⁸ *Ibidem*, p.221.

¹³⁹ *Ibidem*, p.221.

¹⁴⁰ *Ibidem*, p.223.

¹⁴¹ *Ibidem*, p.222-223.

¹⁴² *Ibidem*, p.225.

¹⁴³ *Ibidem*, p.226.

¹⁴⁴ Rolf Ulrich Kaiser a fost organizatorul festivalului Essener Songtage.

respingând cultura pop ca deviație burgheză. Alte grupuri precum *Spontis* sau *Hash Rebels* au continuat să exploreze legătura dintre stilul de viață și politică și revenind la stilul de viață anarhic.¹⁴⁵ *Hash Rebels* au fost o combinație între anarhism, hedonism și luptă urbană pentru subcultură. Au dus conceptul de subcultură militantă la extrem, uneori până la acte violente sau teroriste cum a fost atacul la premiera peliculei *Hair*, menționând faptul că rolul filmului era doar de fațadă pentru a satisface cerințele capitaliste.¹⁴⁶ Conflictul intern din aceste grupuri au expus tensiunea dintre dorința de afirmare individuală și acțiunea colectivă, între politica tradițională, normele sociale văzute ca învechite și noile forme de rezistență culturală. Persoane precum Peter Paul Zahl au pus sub semnul întrebării necesitatea politică a campaniilor pentru legalizarea hașișului, văzând în acestea doar o formă de integrare în capitalismul consumerist, fiind vândut foarte des în pub-uri și având mare profit.¹⁴⁷

Revolta anti-autoritară din Germania de Vest începând cu anul 1968, a transformat profund înțelegerea subculturii, nu ca o modă trecătoare, ci ca formă activă de contestare politică și un stil aparte de viață. Muzica, stilul vestimentar, trioul în comunități și presa underground au devenit instrumente ale unui proiect social radical. Subculturile au problematizat și s-au focusat pe relația dintre individ și societate, dintre consum și creativitate, dintre normele sociale agreeate de toată lumea și lupta politică. Această perioadă tumultuoasă a îmbinat estetica și politica, generând atât perspective utopice, cât și acte violente. Impactul acestor mișcări de rezistență se resimte și astăzi, în formele de activism cultural manifestat de către tineri, în festivalurile alternative, în jurnalismul independent și în felul în care este gândită relația dintre artă, exprimarea liberă și puterea politică. Subcultura a încetat să mai fie un stil de viață ales, ci o exprimare a propriei identități și de contestare a regimului.

CONCLUZII

Această lucrare de licență a avut în vedere mișcarea anti-război pentru Războiul din Vietnam, care s-a dovedit a fi o mișcare transnațională la care mai multe state au participat. A fost contestată mai ales politica externă a Statelor Unite ale Americii, acțiunile ei de natură agresivă în Vietnamul de Sud. Acest război a fost contestat pentru crimele inumane pe care le-a produs

de-a lungul conflictului. Pe lângă civili nevinovați, la soldați cu experiență și dezertori, Războiul din Vietnam a lăsat daune majore nu numai în rândul victimelor, ci și asupra psihicului soldaților renînțorși în patrie după război. Ipoteza acestei lucrări de licență avea în vedere contribuția protestelor anti-război la contestarea Războiului din Vietnam. Pe parcursul licenței am acoperit atât importanța temei, cadrul conceptual și metodologia care ne-a ajutat să confirmăm această ipoteză. Mișcarea anti-război chiar a avut o contribuție în contestarea Războiului din Vietnam cu ajutorul mass-mediei după cum vom vedea în primul capitol al acestei lucrări.

În introducere, am discutat despre încadrarea mișcărilor de protest în cadrul conceptual al Școlii Engleze a Relațiilor Internaționale, bază teoretică acoperită de Hedley Bull. Mai exact, viziunea lui Bull în privința ordinii relațiilor internaționale avea în vedere o societate internațională, care s-a îndreptat către conceptul de societate mondială. Această societate internațională era guvernată de instituții internaționale și promova principiile non-violenței, non-intervenției, recunoașterea suveranității interne și externe.¹⁴⁸ Din această societate mondială fac parte și mișcările anti-război. Trebuie subliniat faptul că societatea internațională nu este la fel ca și societatea mondială. În introducere am stabilit modelul după care societatea mondială se ghidează, anume cel al pânzei de paianjen sau modelul transnațional. Am ales acest model deoarece are ca temă centrală rețele transnaționale dezvoltate în timp de-a lungul continentelor. Aceste rețele au capacitatea de a transporta și transfera informații și de a conecta indivizii. Cu ajutorul acestor rețele mișcarea anti-război a luat o asemenea amploare. State precum Statele Unite ale Americii, Germania de Vest, Australia, Marea Britanie și Japonia au luat parte la contestare conflictului din Asia de Sud-Est.¹⁴⁹

Cât despre metodologia lucrării de licență am ales analiza comparativă și studiul de caz pentru a înțelege mai bine decursul celor două proteste, respectiv cel din 15 octombrie 1969 din Statele Unite ale Americii și cel din data de 11 aprilie 1968 din Germania de Vest. Conform analizei și studiului de caz, am aflat că aceste mișcări, deși diferite în felul în care s-au desfășurat și

¹⁴⁸ Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu (coord.), *Manual de relații internaționale*, Iași, Editura Polirom, 2006, p.110.

¹⁴⁹ Chris Dixon, Jon Piccini, „*The Anti-Vietnam War Movement: International Activism and the Search for World Peace*”, în Christian Philip Peterson, William M. Knoblauch și Michael Loadenthal (eds.), *The Routledge History of World Peace Since 1750*, part VII, pp.371-381, London-New York, Routledge, 2018, pp.374-376.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p.229-230.

¹⁴⁶ *Ibidem*, p.230.

¹⁴⁷ *Ibidem*, p.230.

contextele în care s-au întâmplat, au exprimat aceeași nevoie fundamentală și anume contestarea ordinii politice și sociale existente. Mai mult, afirmarea unei noi conștiințe colective. Fie că a fost vorba de reacția violentă a unui atentat politic perceput ca produs al complicității dintre presă și autoritate în cazul Germaniei de Vest, fie de o mobilizare masivă și pașnică pentru oprirea unui război imperialist provocat de statele Unite ale Americii, ambele mișcări au evidențiat dezluzia tinerilor față de guvernul statului din care făceau parte. A arătat dorința lor de a remodela lumea în funcție de valorile transparenței, păcii, justiției și a unei democrații autentice.

Un element esențial care leagă aceste proteste este chiar dimensiunea transnațională discutată anterior. Deși generate de contexte naționale distincte, revoltele au fost în parte dintr-un climat global de transformare ideologică și culturală. Războiul din Vietnam a fost un catalizator global, un simbol al represiunii și al agresiunii imperialiste. Tinerii din Germania de Vest au internalizat aceste simboluri, adoptând nu doar rezistența față de autoritarism, ci și formele de exprimare ale contraculturii germane și americane prin muzică, stil vestimentar, cinematografie și chiar forme de protest. Această circulație culturală a amplificat impactul mișcărilor locale și le-a ancorat într-un cadru de solidaritate transnațională. Diferențele dintre cele două proteste sunt destul de clare. În Germania de Vest contestarea războiului și a autorității a degenerat în unele cazuri și a contribuit la radicalizarea unei părți a mișcării spre exemplu Facțiunea Armata Roșie (RAF).¹⁵⁰ în Statele Unite, protestul din octombrie 1969 a devenit un simbol al mobilizării civice pașnice, care a dat un exemplu de democrație participativă. Aceste diferențe ilustrează modul în care particularitățile istorice și culturale ale fiecărei societăți influențează strategiile de contestare. În Germania de Vest, trauma trecutului nazist și lipsa unui proces real de denazificare a menținut un climat de neîncredere profundă față de autoritate, iar în Statele Unite, idealurile democrației și ale libertății de exprimare au permis, în ciuda obstacolelor, o contestare civică relativ neîngrădită.

Ambele proteste au avut efecte asupra societăților în care s-au desfășurat. În Germania de Vest, protestele au contribuit la reconfigurarea unei părți a stângii, la apariția unei noi conștiințe critice asupra mass-mediei și la dezvoltarea unor forme alternative de viață și expresie culturală, dând naștere unei subculturi. În SUA, moratoriul

a făcut posibilă presiunea publică asupra administrației Nixon și a avut un rol în reconfigurarea discursului public privind politica externă americană. Într-un final, aceste proteste au portretizat revolta tinerilor din anii '60, a fost mai mult decât un moment istoric, a fost o formă de regenerare socială și culturală în care frontierele dintre artă, politică, viață cotidiană și ideologie nu au mai existat. Atât în Germania de Vest, cât și în Statele Unite ale Americii, formele de contestare nu s-au limitat la nivelul politicilor guvernamentale, ci a pus sub semnul întrebării legitimitatea autorității și structura societății. Mișcarea anti-război a lăsat o moștenire importantă prin deschiderea publicului către vocile alternative, pentru nonconformism și pentru forme de implicare politică care pun în centru omul, libertatea și comunitatea.

Războiul din Vietnam a reprezentat unul dintre cele mai complexe conflicte ale secolului al XX-lea, atât prin amploarea sa militară și ideologică, cât și prin efectele pe termen lung asupra relațiilor internaționale și societății americane. De-a lungul timpului, confruntarea dintre Vietnamul de Nord, susținut de blocul comunist, și Vietnamul de Sud, sprijinit de Statele Unite și aliații săi, a transformat o conflictul într-un război proxy. Confruntarea nu a fost doar teritorială, ci ideologică și psihologică. Una dintre lecțiile fundamentale ale acestui război este limitarea forței militare într-un conflict cu caracter asimetric. Cu toate că SUA a dispus de o putere militară superioară, inclusiv prin operațiuni masive precum Operațiunea Rolling Thunder, a eșuat să contracareze și să învingă tacticile de gherilă, rezistența Viet Cong-ului și motivația sa ideologică. Acest eșec militar a fost caracterizat printr-o criză morală internă profundă în Statele Unite ale Americii, vizibilă în masivele proteste studențești care se opuneau războiului. Spre deosebire de alte conflicte, în cazul Vietnamului, mass-media și opinia publică au jucat un rol decisiv, transformând războiul într-un eveniment mediatizat și criticat zi de zi de către societatea americană. Ineficiența intervențiilor externe și absența stabilității politice interne au destabilizat încet Statele Unite. Vietnamul de Sud s-a confruntat pe tot parcursul războiului cu instabilitate politică, corupție și lipsă de legitimitate democratică. Tentativa guvernului american de a construi un stat funcțional democrat din Vietnamul de Sud a eșuat sub administrațiile Kennedy și Johnson, dovădindu-se a fi un proiect idealist, dar imposibil de realizat într-un mediu atât de instabil politic.

Mai mult decât atât, Războiul din Vietnam a generat o ruptură între idealurile americane și practicile concrete de pe teren, ceea ce a dus la

¹⁵⁰ Alexander Sedlmaier (ed.), *Protest in the Vietnam War Era*, Palgrave Macmillan, Cham, 2022, colecția „Palgrave Studies in the History of Social Movements”, pp.192-197.

o pierdere masivă de credibilitate înapoi în țară. De aici au pornit protestele și ulterior mișcarea anti-război cu caracterul ei transnațional. Protestele, respingerea în masă a înrolării obligatorii și presiunea constantă exercitată de opinia publică au transformat conflictul într-o veritabilă dilemă morală și politică pentru administrațiile americane. Studenții, intelectualii care au făcut parte și din mișcare hippie, au provocat conștiința colectivă a poporului american. Au refuzat violența și au pledat pentru retragerea imediată a trupelor americane din Vietnamul de Sud și au dat dovadă de responsabilitate umanitară față de victimele războiului. Retragerea treptată a trupelor sau strategia de vietnamizare a Statelor Unite ale Americii au îngreunat războiul pentru Vietnamul de Sud, dar i-a și costat prin pierderea legitimității prin evenimentul din 1975, adică pierderea Saigonului, capitala Vietnamului de Sud.¹⁵¹ Retragerea SUA a avut și consecințe regionale devastatoare. Intervenția în Cambodgia a destabilizat complet țara și a creat condițiile favorabile ascensiunii Khmerilor Roșii. Aceștia au fost responsabili pentru genocidul care a ucis aproape 2 milioane de oameni, subliniind indirect prețul instabilității lăsate în urmă de conflictul vietnamez.¹⁵² În concluzie, Războiul din Vietnam a demonstrat limitele puterii militare în fața voinței politice nord-vietnameze. A fost un conflict care a schimbat relația cetățenii americani și guvernul SUA. Mai mult, a zdruncinat încrederea în conducerea politică și a expus consecințele unei strategii militare nerealiste și unei politici externe imprevizibile.

Disidența culturală, contracultura și subculturile au jucat un rol important în contestarea războiului și nu numai. De la critica autorității germane și ridiculizarea și atacarea inumanității consecințelor războiului, a ajuns să construiască un mod de viață și un loc de apartenență pentru generația babyboomer. Prin mișcarea hippie și prin sloganele „Make love, not war” sau „Hell, no, we won't go!”, s-au contestat nu doar politica externă a guvernului american, ci și legitimitatea unei ordini sociale bazate pe consum și supunere instituțională. Refuzul înrolării, protestele pașnice, festivalurile muzicale și stilul de viață alternativ au devenit forme de rezistență culturală, care au substituit armele cu mesaje pacifiste. Mișcarea hippie și valul de contracultură au ilustrat o respingere imperialismului american. Filme precum *The Deer Hunter*, *Apocalypse Now* sau *Platoon*

au adus în prim-plan nu doar ororile războiului, ci și fragilitatea umană, trauma veteranilor și ambiguitatea morală a implicării militare. În paralel, în industria muzicii, artiști precum Bob Dylan, Jimi Hendrix sau Bruce Springsteen au oferit coloana sonoră a unei epoci marcate de revoltă, tristețe și dorință de schimbare.

Contracultura și subculturile din Germania de Vest au reprezentat mult mai mult decât o expresie a studenților de opoziție față de normele sociale germane. A fost o formă radicală de rezistență culturală. De la protestele studențești până la comunitățile alternative, de la muzică underground la presa neconvențională, tinerii germani au transformat subcultura într-un proiect politic radical. Mișcarea a contestat autoritatea nu doar prin discursuri, ci prin stilul de viață exact ca și mișcarea hippie din Statele Unite ale Americii, prin vestimentație, muzică și prezență publică. Inspirată de ideile lui Herbert Marcuse și de mișcări artistice internaționale, contracultura a refuzat normele capitaliste și conservatoare, propunând în schimb o revoluție. Termeni ca „Gammer” sau „Polit-Gammer”, au fost folosiți inițial peiorativ, dar pe parcurs au devenit simboluri ale disidenței și libertății individuale germane.¹⁵³

Protestele alese din anii 1968 și 1969, au reprezentat două fațete ale aceleiași realități, dorința de emancipare a unei generații care a refuzat să accepte status quo-ul. Într-o lume din ce în ce mai interconectată, aceste mișcări au fost începuturile activismului de astăzi, în care solidaritatea și schimbul cultural rămân esențiale pentru schimbarea reală. Prin lucrarea de față, demonstrăm faptul că puterea societății civile, manifestată prin acte de protest pașnic și în același timp revoltă, are capacitatea de a schimba demersul politic al unui stat în politicile sale interne sau externe. Această mișcare de anti-război a arătat că există totuși posibilitatea unei schimbări reale în a pune stop violenței în masă asupra unui alt stat.

BIBLIOGRAFIE

1. BBC News. 1969. *1969: Millions march in Vietnam Moratorium*. Accesat pe 18 iulie 2025. http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/15/newsid_2533000/2533131.stm.
2. Brown, Timothy Scott. 2014. *1968 Underground: West German Radicals between Subculture and Revolution*. Vol. Subcultures. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

¹⁵¹ Henry Kissinger, *Diplomația*, traducere de Mircea Ștefancu și Radu Paraschivescu, București, Editura BIC ALL, 2007, p.607.

¹⁵² *Ibidem*, p.605.

¹⁵³ Timothy Scott Brown, „1968 Underground: West German Radicals between Subculture and Revolution”, în *Subcultures, Popular Music and Social Change*, ed. The Subcultures Network, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2014, p. 224.

3. Burton, John W. 1972. *World Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Jian, Cheng, Klimke, Martin, Kirasirova, Masha, Nolan, Mary, Young, Marilyn și Waley-Cohen Joanna. 2018. *The Routledge Handbook of the Global Sixties: Between Protest and Nation-Building*. Abingdon: Routledge.
5. Chervinsky, Lindsay M. n.d. *Vietnam War Protests at the White House*. Accesat pe 10 iulie 2025. <https://www.whitehousehistory.org/vietnam-war-protests-at-the-white-house>.
6. Crossland, Norman. 1968. *Riots after shooting in Berlin*. The Guardian. Accesat pe 19 iulie 2025. <https://www.theguardian.com/world/1968/apr/13/germany.fromthearchive>.
7. Dixon, Chris, și Piccini, Jon. 2018. *The Anti-Vietnam War Movement: International Activism and the Search for World Peace*. Christian Philip Peterson, William M. Knoblauch and Michael Loadenthal (Ed.). *The Routledge History of World Peace Since 1750*.
8. Duncan, Russel. 2013. *The Summer of Love and Protest: Transatlantic Counterculture in the 1960's*. Grzegorz Kosc (Ed.). Vol. The Transatlantic Sixties: Europe and the United States in the Counterculture Decade. Bielfeld.
9. Gervais, Bryan. 2012. *Case Study: Viet Cong: 1954-1976*. Vol. II. Casebook on Insurgency and Revolutionary Warfare. U.S. Army Special Operations Command.
10. Goldstein, Patrick. n.d. *Vietnam: A Seismic Cultural Shift*. Los Angeles Times. Accesat pe 18 iulie 2025. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2000-apr-16-mn-20298-story.html>.
11. Kissinger, Henry. 2007. *Diplomația*. Mircea Ștefancu și Radu Paraschivescu (Trad). București: BIC ALL.
12. Levy, Daniel S. 2018. *Behind the Anti-War Protests That Swept America in 1968*. (TIME). Accesat pe 18 iulie 2025. <https://time.com/5106608/protest-1968/>.
13. Marton, Betty A. 2025. *A Half Century Later: Understanding the Impact of the Vietnam War*. Vassar College News. Accesat pe 18 iulie 2025. <https://www.vassar.edu/news/a-half-century-later-understanding-the-impact-of-the-vietnam-war>.
14. Miroiu, Andrei, și Ungureanu, Radu-Sebastian. 2006. *Manual de relații internaționale*. Iași: Polirom.
15. Raymond, Emilie. 2025. *How We Remember the Vietnam War 50 Years Later*. Time. Accesat pe 19 iulie 2025. <https://time.com/7279402/remember-vietnam-war-50-years-later/>.
16. Schreiber, E.M. 1976. *Anti-War Demonstrations and American Public Opinion on the War in Vietnam*. The British Journal of Sociology 27 (2).
17. Sedlmaier, Alexander. 2014. *Consumption and Violence. Radical Protest in Cold-War West Germany*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
18. Sedlmaier, Alexander. *Protest in the Vietnam War Era*. Cham: Palgrave Studies in the History of Social Movements. 2022.
19. Seidman, Derek. 2019. *Fifty Years Ago Today, US Soldiers Joined the Vietnam Moratorium Protests in Mass Numbers*. Jacobin. Accesat pe 18 iulie 2025. <https://jacobin.com/2019/10/vietnam-war-moratorium-protest-gi-movement>.
20. U.S. State Department. n.d. *Vietnam War 50th Anniversary, Battle of Ap Bac*. Accesat pe 5, 2025 la https://www.vietnamwar50th.com/1945-1964_the_road_to_war/Battle-Of-Ap-Bac/.